

Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research, Vol. 7, Issue 2, 2023, 281-311

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

TURİZM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN KARAR VERME TARZLARI: BÖLÜMLER ARASINDA BİR KARŞILAŞTIRMA

Tourism Faculty Students' Decision-Making Styles: A Comparison Between Departments

ⁱ Alaattin BAŞODA

ⁱⁱ Gökhan YILMAZ

ⁱⁱⁱ Mehmet Sedat İPAR

Journal of Gastronomy and
Travel Research

Received 21.09.2023

Accepted 27.10.2023

ⁱ alaattin.bsd@gmail.com

ⁱⁱ gokhanyilmazakademi@gmail.com

ⁱⁱⁱ m.sedatipar@gmail.com

10.32958/gastoria.1364086

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, turizm öğrencilerinin karar verme tarzlarını belirlemek ve bölümlere göre farklılığını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, nicel araştırma yöntemi ve nedensel karşılaştırma araştırma deseni kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilerek turizm fakültelerinin son sınıf öğrencileri, alan araştırmasına dahil edilmiştir. Öğrencilerin karar verme tarzları, Scott ve Bruce'nin (1995) geliştirdiği ve Taşdelen'in (2001) Türkçeye uyarladığı "Genel Karar Verme Stilleri Ölçeği" ile ölçülmüştür. Çevrimiçi anket tekniği ile 646 öğrenciden elde edilen verilerin analizi için doğrulayıcı faktör analizi ve çoklu varyans (MANOVA) analizi kullanılmıştır. Yapılan analizlerin sonucunda, öğrencilerin baskın karar verme tarzının rasyonel olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin karar verme tarzlarının bölümler arasında anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre Turizm Rehberliği (TR) öğrencilerinin, Turizm İşletmeciliği (Tİ) ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları (GMS) öğrencilerinden daha rasyonel ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları öğrencilerinden daha sezgisel; Turizm Rehberliği, Turizm İşletmeciliği ve Rekreasyon Yönetimi (RY) öğrencilerinin, Gastronomi ve Mutfak Sanatları öğrencilerinden daha bağımlı; Turizm İşletmeciliği öğrencilerinin ise Turizm Rehberliği ve Gastronomi ve Mutfak Sanatları öğrencilerinden daha kaçınan ve anlık karar verici oldukları saptanmıştır. Araştırmanın sonunda, elde edilen bulgular doğrultusunda teorik ve pratik çıkarımlara, geleceğe yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karar verme tarzları, turizm öğrencileri, lisans öğrencileri

ABSTRACT

This study investigates to identify and compare the decision-making styles of tourism students across departments. A quantitative research approach and a causal comparison study design were utilized for this purpose. The purposeful sample method was chosen, and the field research included senior students from tourism faculties. The "General Decision-Making Style Scale" developed by Scott and Bruce (1995) and adapted into Turkish by Taşdelen (2001), was used to measure students' decision-making styles. Confirmatory factor analysis and MANOVA analysis were utilized to evaluate data collected from 646 students via online surveys. The results revealed that the students' prevailing decision-making style was rational. Furthermore, it was found that students' decision-making styles differ significantly amongst departments. Accordingly, it was found that Tourism Guidance students are more rational than Tourism Management and Gastronomy and Culinary Arts students and more intuitive than Gastronomy and Culinary Arts students; Tourism Guidance, Tourism Management, and Recreation Management students are more dependent than G. Culinary Arts students; Tourism Management students are more avoidant and spontaneous decision makers than Tourism Guidance and G. Culinary Arts students. At the conclusion of the study, theoretical and practical inferences and future suggestions are presented per the findings.

Keywords: Decision-making styles, tourism students, undergraduate students.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

GİRİŞ

Karar verme, insanın ihtiyaçları doğrultusunda günlük hayatında sıklıkla kullandığı doğal (Bulog, Dadic ve Matic, 2017; İsmail, Anter ve Fattah, 2023) ve sosyal (Vroom ve Jago, 1974) bir beceridir. Bu nedenle karar verme, psikoloji ve sosyal psikoloji alanlarının önemli konuları arasında yer almaktadır (Jacoby, 2006; Yu, 1980). Bu doğrultuda karar vermenin genel olarak bilişsel stillerin (Wang ve Ruhe, 2007) ve psikolojik farklılıkların (El Othman vd., 2020) bir bileşeni olduğu ileri sürülmektedir. Bilişsel tarz, “bireyin algılama, hatırlama, düşünme ve problem çözme biçimlerini belirleyen istikrarlı tutumları, tercihleri ve alışılmış stratejilerdir” (Dewberry, Juanchich ve Narendran, 2013:784). İnsanın bilişsel sistemi sayesinde sorunlarının üstesinden gelerek hayatına bir düzen verebildiği bilinmektedir (Ponce-Garcia ve Kennison, 2013). Psikolojik farklılıklar ise insanın iç dünyası ile çevresi arasındaki etkileşimin sonucu olarak kendine has elde ettiği ve istikrarlı bir şekilde kullandığı bilişsel, duygusal ve davranışsal güçleridir (Moven, 2000). Birey, bu güçleri aracılığıyla kararlar vererek ve tercihlerde bulunarak refahlı, başarılı ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilme eğilimindedir (Aslan, Ünüvar ve Başoda, 2012). Ayrıca bu farklılıkların, çalışanların iş ile ilgili psikolojik rollerindeki başarılarının belirleyicisi olduğundan işletmelerin başarısı açısından oldukça önemli olduğu kabul edilmektedir (Donavan, 1999; Hogan, 2009).

Ulusal alanyazında, 2005-2019 yılları arasında hem çalışanların hem de öğrencilerin karar verme tarzları ile ilgili çalışmaların, ağırlıklı olarak eğitim, spor ve işletme bilim dallarında yapıldığı tespit edilmiştir. Ancak turizm alanında karar verme tarzlarının incelendiği üç tez (Keskin, 2017; Tekin, 2009; Üngüren, 2011) ve iki makale (Keskin ve Perçin, 2019; Tekin ve Ehtiyar, 2010) çalışması bulunmaktadır (Köse ve Pehlivanoglu, 2021). Yakın tarihlerdeki Oflaz’ın (2021) ve Alataş’ın (2023) çalışmaları ile tez sayısı beşe yükselmiştir (Ulusal Tez Merkezi, 2023). Bu araştırmalar, turist rehberlerine (Alataş, 2023), yerli turistlere (Oflaz, 2021), otel çalışanlarına (Üngüren, 2011) ve yöneticilerine (Keskin, 2017; Keskin ve Perçin, 2019; Tekin, 2009; Tekin ve Ehtiyar, 2010; Üngüren, 2011) yönelik yapılmıştır. Bu çalışmalarda, katılımcıların karar verme tarzlarının departman, cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi değişkenlere göre farklılıkları incelenmiştir. Diğer açıdan farklı alanlardaki (eğitim, spor vb.) öğrencilerin genel karar verme tarzlarının fakülte, bölüm, sınıf, cinsiyet ve yaş gibi birçok değişkene göre karşılaştırıldığı da görülmektedir (Eren vd., 2020; Keskin vd., 2016; Taşgıt, 2012; Temel ve Nas, 2021).

İlgili literatür taraması sonucunda, turizm öğrencilerine yönelik etik karar verme tarzı (Akbaba ve Erenler, 2011), bağımsız karar verme tarzı (Çakıcı ve Şeker, 2014), yurt dışında eğitim alma kararı verme (Cai vd., 2015), karar verme becerileri (Ampountolas, Shaw ve James, 2019) ve kariyer kararı verme (Chuang, Lee ve Kwok, 2020; Işık, Tokgöz ve Işık, 2022) gibi konuların incelendiği tespit edilmiştir. Ayrıca turizm fakültesi öğrencilerinin genel karar verme tarzlarının incelendiği ve diğer fakültelerin öğrencilerinin tarzlarıyla kıyaslandığı bir çalışma da mevcuttur (Duman, Göral ve Yakar, 2021). Ancak turizm alanında konu ile ilgili oldukça az sayıda çalışmaya rastlanmış olması, henüz konunun üzerinde yeterince durulmadığını göstermektedir. Ayrıca doğrudan turizm öğrencilerinin genel karar verme tarzlarının belirlendiği ve bölümlere göre karşılaştırılmasının incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum, konu ile ilgili literatürde önemli bir boşluğun varlığına işaret eder. Dolayısıyla “Turizm Öğrencilerinin baskın karar verme tarzı/ları nelerdir?”, “Turizm öğrencilerinin karar verme tarzları bölümlere göre farklı mıdır?” ve farklılık varsa “Hangi bölümler arasında farklılık vardır?” gibi sorulara yanıt aranması gerektiği düşünülmektedir.

Eğitim, bireyin geleceğini şekillendiren, sosyal deneyimleri yaşamasına imkân sağlayan, zihinsel gelişimini artıran (Reid ve Miller, 2009) ve karar verme becerilerini geliştiren dinamik bir süreçtir (Zapalska, Brozik ve Niewiadomska-Bugaj, 2006). Bu bağlamda birçok araştırmacı; öğrencilerin karar verme tarzlarının kariyer kararı verme (Mau, 1995), kariyer gelişimleri (Niles vd., 1997),

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

yaşam tatmini, stresle başa çıkma (Deniz, 2006), sosyal ilişkiler (Sarı, 2008), kariyer uyumu (Dostanić, Suvajdžić ve Krpović–Bojanić, 2021), akademik başarı (Sagone ve Indiana, 2021), öğrenme tarzları (Goosen ve Steenkamp, 2023) ve yaşam kalitesi (Hosseini ve Hosseini, 2020) gibi birçok faktörü etkilediğini ortaya koymuştur. Karar verme tarzlarının, özellikle kariyer kararı verme tarzlarının ve davranışlarının kaynağı olduğundan öğrenciler için önemli bir faktör olduğu bilinmektedir (Gati vd., 2010). Bu nedenle, turizm öğrencilerinin karar verme tarzlarının incelenmesinin gerekli olduğu kanaatine varılmıştır. Ayrıca turizm literatüründe, öğrencilerin bireysel özelliklerinin bölümlere göre farklılığının incelendiği çalışmaların oldukça kısıtlı sayıda olması dikkat çekicidir. Bu açıdan da literatürde önemli boşlukların olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda sunulan bilgilerden ve tespitlerden hareketle bu çalışmanın amacı, turizm öğrencilerinin karar verme tarzlarını belirlemek ve bölümlere göre farklılığını incelemektir. Bu bölümler, Türkiye’de turizm fakültelerinin bünyesinde bulunan Tİ, GMS, TR ve RY bölümleridir. Böylece çalışmanın hem ilk girişimlerden biri olması hem de bölümler arası bir karşılaştırma yapması açısından turizm alanyazınına katkı sağlayabileceği, ayrıca eğitim planlamacıları ile akademisyenlere yönelik de pratik çıkarımlar sunabileceği öngörülmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Karar, Karar Verme ve Tarz Kavramları

Karar, “bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı” anlamına gelmektedir (TDK, 2023). Karar verme ile ilgili üç ana yaklaşım olduğu düşünülmektedir: Alternatifler arasından seçim yapma, yargı (muhakeme, değerlendirme) ve bütüncül bakış. Birinci yaklaşıma göre karar verme, “belirlenen kriterlere veya stratejilere dayanarak alternatifler arasından tercih edilen bir seçeneği veya bir eylem planını seçme sürecidir (Wang ve Ruhe, 2007:73) ve “bireyin bir dizi zihinsel faaliyetlere (amaç, hedef) yönelik girişimden kaynaklı seçenekler arasından nihai bir seçim yapma sürecidir” (Lunenburg, 2010:2). İkinci yaklaşıma göre karar verme, “bireyin belirli bir durumda alternatif bir eylem planı üzerinde değerlendirme yaptıktan sonra ne yapması gerektiğine ilişkin bir yargıya varmasıdır” (Ofstad, 1961:5), “seçenekler arasındaki uygun seçimi yaparken şüphe ve belirsizlikleri de yeterli bir şekilde azaltma sürecidir” (Balkıs, 2006:46) ve “bireyin bir sorunu nasıl dile getirdiğinin, sorun hakkında nasıl düşündüğünün ve çözüm olasılıklarını nasıl seçtiğinin bir göstergesidir” (Zlatic, Šlibar ve Redep, 2021:826). Üçüncü yaklaşıma göre ise karar verme, “istenen sonuca ulaşmak için çok sayıda alternatif arasından seçim yapma, bunların sonuçlarını değerlendirme ve bu sonuçların her birinin verimliliğini ve doğruluğunu karşılaştırma sürecidir” (İsmail vd., 2023:77). Dolayısıyla karar vermenin, söz konusu karmaşık bir durumla ilgili esnek bir planlama yapılarak alternatiflerin araştırılması, belirlenmesi; ulaşılabilen bilginin toplanması, değerlendirilmesi ve sorunların ortadan kaldırılması gibi bilişsel bir süreç sonucunda varılan çözüm olduğu anlaşılmaktadır (Ding vd., 2020). Ayrıca karar verme bir süreci ifade ederken, karar ise bu sürecin çıktısı olma özelliğini taşımaktadır (Simon, 1976). Tarz, “zaman içinde ve aktiviteler arasında tutarlı olan, alışılmış bir model veya bir şeyi yapmanın tercih edilen yoludur” (Jacoby, 2006:9). Karar verme becerileri ise “iletişim, analiz, sentez, değer verme ve yürütme alt bileşenleri de dahil olmak üzere bireylerin sorunları çözmek ve karar vermek için kullandıkları genel bilgi işleme becerileridir” (Sampson vd., 1998:118).

Karar Verme Tarzları

Karar verme tarzlarına yönelik birçok yaklaşım ve model bulunmaktadır (Blustein ve Phillips, 1990; Driver, Brousseau ve Hunsaker, 1990; Mann, Harmoni ve Power, 1989; Niles vd., 1997). Örneğin Arroba’ya (1977:150) göre karar verme tarzı, “bireyin bir karar verme durumuna yaklaşma, tepki

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

verme ve hareket etme konusundaki benzersiz yolunu” ifade etmektedir. Thunholm’a (2004:941) göre ise karar verme tarzı, “bireyin bir karar verme durumunda sergilediği tepki modelidir”. Model açısından ise örneğin Dinklage (1969), planlama, sezgisel, uyumlu, kaderci, dürtüsel, geciktirici, acı veren ve felçli olmak üzere sekiz karar verme tarzı önermiştir. Arroba (1977), altı karar verme tarzını literatüre kazandırmıştır. Bu tarzlar; duygusal, tereddütlü, sezgisel, düşüncesiz, uyumlu ve mantıksal karar vermedir. Johnson’a (1978) göre karar verme, anlık (spontane) ve sistematik şeklinde iki tarzdan oluşmaktadır. Harren (1979), Dinklage’nin (1969) önerdiği tarzları, rasyonel, sezgisel ve bağımlı şeklinde üç tarzda birleştirmiştir. Krumboltz (1979), rasyonel, sezgisel, bağımlı, dürtüsel ve kaderci olmak üzere beş karar verme tarzı olduğunu ileri sürmüştür. Driver vd. (1990) taksonomisinde kararlı, esnek, hiyerarşik, bütünleştirici ve sistemik karar verme tarzları yer almaktadır. Mann vd. (1989), karar verme tarzlarını dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik olmak üzere dört gruba ayırmıştır.

Scott ve Bruce (1995) ise Harren’in (1979) rasyonel, sezgisel ve bağımlı stillerine kaçınmacı ve spontane karar stillerini ekleyerek, psikometrik ve öğrenilmiş alışkanlık temelinde rasyonel, sezgisel, bağımlı, kaçınan ve anlık olmak üzere beş tarz önermiştir. Araştırmacılar, karar verme tarzlarını bireyin alışkanlıkları (kullandığı kalıplar) bağlamında kavramsallaştırmışlardır. Buna göre karar verme tarzı, “bireyin bir karar durumuyla karşılaştığında sergilediği öğrenilmiş ve alışılmış tepki modelidir” ve “Bir kişilik özelliği değil, belirli bir karar bağlamında belirli bir şekilde tepki verme konusunda alışkanlığa dayalı bir eğilimdir” (Scott ve Bruce, 1995:820). Bu çalışmada, Scot ve Bruce’nin (1995) yaklaşımı benimsenmiştir. Bunun nedeni, bu yaklaşımın bütüncül bir yaklaşım olması dolayısıyla diğer yaklaşımları da kapsamıdır. Araştırmacıların önerdiği karar verme tarzlarına yönelik detaylı bilgi aşağıda sunulmaktadır.

Rasyonel Karar Verme Tarzı

Rasyonel, “akla veya mantığa dayalı veya bunlara uygun” şeklinde tanımlanmaktadır (Paliukas ve Savanevičienė, 2018:32). Rasyonel karar verme tarzı, alternatiflerin derinlemesine araştırılmasını ve mantıksal olarak değerlendirilmesini içermektedir. Bu tarz, kapsamlı bilgi araştırması ve alternatifleri sistematik değerlendire eğilimi şeklinde ifade edilmektedir (Allwood ve Salo, 2012; Scott ve Bruce, 1995; Thunholm, 2004).

Rasyonel karar vericiler, arzu ettikleri bir sonuç doğrultusunda alternatifleri ve bu alternatiflerin sonuçlarını ve ölçütlerini iyi bilmektedirler (Lunenburg, 2010). Rasyonel karar vericiler; bilgi ve alternatif arayışında olan, analitik düşünebilen (Ismail vd., 2023), objektif, sistematik ve kendi tercihlerinden sorumlu olan kişilerdir (Harren, 1979). Ayrıca rasyonel karar vericiler, karar verme sürecini bilinçli olarak yönettikleri için ihtiyatlı olarak da adlandırılmaktadırlar (Ding vd., 2020). İhtiyatlı, “herhangi bir konuda ileriye düşünerek ölçülü davranan” anlamına gelmektedir (TDK, 2023). Bu doğrultuda, rasyonel karar vericiler yapısal ve mantıksal (akılcı) bir yaklaşım sergilediklerinden somut bilgi içerikli (Tekin ve Ehtiyar, 2010), planlı, sorumlulukları dahilinde zamanında (Altay, 2019) ve dikkatli (Taşgit, 2012) karar verme eğilimine sahiptirler. Bu özelliklerinden dolayı rasyonel karar vericiler, kararlarının sonuçlarını öngörülebilirler (Keskin, 2017). Bu tarz, sistematik tarza benzerdir. Sistematik tarza sahip bir birey, kolektif bir tepki vermeden önce deneyimleri parçalara ayırır ve her birine bağımsız olarak tepki verir (Johnson, 1978).

İlgili literatürde öğrencilerin karar verme tarzları ile birçok faktör arasında olumlu ilişkiler olduğu bulunmuştur. Bu ilişkilerden hareketle rasyonel karar verme tarzına sahip öğrencilerin; akademik olarak üstlendikleri görevleri yerine getirmeye odaklı (KS vd., 2023), yenilikçi (Palmiero vd., 2020), inisiyatif alabilen, bilişsel yeniden değerlendirme yapabilen, çözüm odaklı (Farokhi ve Hosseinchari, 2020), programlama, yüksek hafıza ve sosyal biliş becerilerine sahip (Hosseini ve Hosseini, 2020),

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

başta çıkmada becerikli, duygusal olarak istikrarlı, deneyimsel becerileri fazla (Alacreu-Crespo vd., 2019), içinde yer aldığı gruba uyum göstermeye fazla istekli (Battal vd., 2018), sorumluluk kişilik özelliği baskın (Alacreu-Crespo vd., 2019; Bayram ve Aydemir, 2017; Chartrand vd., 1993; El Othman vd., 2020; Riaz, Riaz ve Batool, 2012), verdikleri kararlardan çok memnun (Bulog vd., 2017), sosyal kaygı düzeyi oldukça düşük (Ishaq ve Adil, 2015), olumlu kariyer kararları veren (Mau, 1995), problemlere yaklaşan, hedefe yönelik olan ve duygusal açıdan değişken olmayan (Chartrand vd., 1993) öğrenciler oldukları tespit edilmiştir.

Sezgisel Karar Verme Tarzı

Sezgi, “*bilinçli muhakeme kullanılmadan doğrudan bilme deneyimidir*” (Kuhnle vd., 2014:377). Sezgisel karar verme, önsezelere ve duygulara güvenerek karar vermeyi ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile bu tarz, sistematik olmayan bilgiyi işleme, bilgi akışındaki bilgilere dikkat edilmesi ve duygularına güvenme eğilimidir (Allwood ve Salo, 2012; Scott ve Bruce, 1995; Thunholm, 2004). Sezgisel karar vericiler, kendi duygularına, hislerine, izlenimlerine (Ding vd., 2020), geçmiş yaşantılarından edindiği duygusal deneyimlere odaklı (Keskin, 2017) karar verdiklerinden, soyut içerikli (Tekin ve Ehtiyar, 2010), plansız, mevcut kalıplar çerçevesinde karar vermeye eğilimlidirler (Altay, 2011). Ayrıca sezgisel karar vericiler, kararlarının sorumluluğunu üstlenirler ancak fanteziyi, duyguları ve duygusal farkındalığı kullanırlar (Harren, 1979). Dolayısıyla bu tarza sahip olanlar, hislerine ve duygularına güvendikleri için sezgisel zihne dayalı karar verme yolunu tercih etmektedirler (Mmolotsa, 2022). Bu tarz ile ilgili yapılan araştırmalarda, sezgisel karar verici öğrencilerin; akademik başarıları düşük (Erceg ve Galić, 2023), sosyal biliş becerilerine sahip (Hosseini ve Hosseini, 2020), deneyime açıklık kişilik özelliği baskın (Alacreu-Crespo vd., 2019; El Othman vd., 2020; Kalı Soyer, Keskinoglu ve İme, 2021; Riaz vd., 2012), başta çıkmada becerikli, duygusal olarak istikrarlı (Alacreu-Crespo vd., 2019), gruba en az uyum gösteren (Battal vd., 2018), sosyal kaygı düzeyleri düşük (Ishaq ve Adil, 2015), yenilikçi (Scott ve Bruce, 1995), sezgisel düşünme tarzına sahip (Tekin, Özmutlu ve Erhan, 2009) ve ısrarcı olmayan (Chartrand vd., 1993) kişiler oldukları saptanmıştır.

Bağımlı Karar Verme Tarzı

Bağımlı, “*başka bir şeyin istemine, gücüne veya yardımına bağlı olan, özgürlüğü ve özerkliği olmayan*” anlamına gelmektedir (TDK, 2023). Bağımlı karar verme, başkalarından tavsiye alma ve yönlendirilme arayışına odaklı bir tarzdır. Bu tarz, başkalarından akıl alma ve başkalarının rehberliğini/danışmanlığını önemseme eğilimini içermektedir (Allwood ve Salo, 2012; Scott ve Bruce, 1995; Thunholm, 2004). Bağımlı karar vericiler, kararlarının sorumluluğunu alamayan (Harren, 1979) ve başkalarının yardımı olmadan karar veremedikleri için sorumluluğu başkalarına atan kişilerdir (Ding vd., 2020). Bunun nedeni, bağımlı karar vericilerin kendilerini bilgi, beceri ve özgüven açısından yetersiz hissetmeleri (Altay, 2011) dolayısıyla telkine ve yönlendirilmeye eğilimli olmalarıdır (Keskin, 2017). Bu kişiler, karar verirken başkaları tarafından korunmaya, rehberlik edilmeye dolayısıyla sosyal çevre desteğine ihtiyaç duyan kişilerdir (Ismail vd., 2023). Ayrıca bu tarza sahip kişiler, kaygılı ve alışılmamış olanı keşfetmede veya tolere etmekte zorluk çeken kişilerdir (Chartrand vd., 1993). Yapılan çalışmalarda, bağımlı karar verici öğrencilerin; başta çıkma becerileri az, duygusal olarak istikrarsız, duygusal desteğe fazla ihtiyaç duyan (Alacreu-Crespo vd., 2019), yumuşak başlılık kişilik özelliği baskın (Bayram ve Aydemir, 2017; El Othman vd., 2020; Riaz vd., 2012) ve sosyal kaygı düzeyleri yüksek (Ishaq ve Adil, 2015) kişiler oldukları belirlenmiştir.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

Kaçınan Karar Verme Tarzı

Kaçınmak, “herhangi bir işi yapmaktan veya özverili davranmaktan geri durmak”, kaçınan ise “geri duran, isteksiz davranan” anlamında gelmektedir (TDK, 2023). Kaçınan karar verme tarzı, karar vermekten kaçınma girişimlerine odaklıdır (Allwood ve Salo, 2012; Scott ve Bruce, 1995; Thunholm, 2004). Kaçınan karar vericiler, karar vermeyi sürekli ertelediklerinden (Ding vd., 2020), karar vermeden çekilme eğilimindedirler (İsmail vd., 2023). Bunun nedenleri; plansızca hareket etmeleri (Altay, 2011), geçmişten kalan öğrenilmiş çaresizlikleri, risk almak istememeleri ve sürekli karar değiştirmeleridir (Keskin, 2017). Yapılan araştırmalarda, kaçınan tarza sahip öğrencilerin; olumsuz kararlar veren, verimsiz akademik davranışlarda bulunan (Erceg ve Galić, 2023), akademik olarak üstlendikleri görevlerden kaçma eğilimleri olan (KS vd., 2023), değişime direnen, kendi başına bir yol seçemeyen (Duman vd., 2021), ruminasyonu yüksek, bilişsel kaynakları azalan (Farokhi ve Hosseini, 2020), başa çıkma becerileri az ((Alacreu-Crespo vd., 2019), duygusal olarak istikrarsız kişilik özelliği baskın (Alacreu-Crespo vd., 2019; Riaz vd., 2012) ve sosyal kaygı düzeyleri yüksek (Ishaq ve Adil, 2015) kişiler oldukları ortaya konulmuştur.

Anlık Karar Verme Tarzı

Anlık karar verme tarzı, mevcut zamanda detaylar düşünülmeden ve değerlendirilmeden bir anda (spontane) karar vermedir. Bu tarz, hızlı bir şekilde karara varma ve karar verme sürecini hemen sonlandırma eğilimini ifade etmektedir (Allwood ve Salo, 2012; Scott ve Bruce, 1995; Thunholm, 2004). Anlık karar vericiler, bir an evvel karar verme sürecinden kurtulmak için bir anda ve düşünmeden seçim yaparak karar verenlerdir (Ding vd., 2020). Bu kişiler, kısa süreli doyumlar elde etme eğiliminde olduklarından (Altay, 2011), fazla düşünme gereği duymadan mevcut koşullara göre kendiliğinden karar vermektedirler (Taşgıt, 2012). Bu kişiler, yaşadıklarını genelleyebilen, düşünce çatışması yaşayan, olaylara bütünsel yaklaşan, deneysel öğrenme yöntemlerini tercih eden, hızlı psikolojik taahhütlerde bulunan ve esnek hedef belirleyen kişilerdir (Johnson, 1978). Araştırmalarda ise anlık karar verici öğrencilerin; olumsuz kararlar veren, verimsiz akademik davranışlarda bulunan (Erceg ve Galić, 2023), risk alan (Hosseini ve Hosseini, 2020), başa çıkma becerileri az, duygusal olarak istikrarsız (Alacreu-Crespo vd., 2019), verdikleri karardan en az memnun olan (Bulog vd., 2017), dışa dönüklük kişilik özelliği baskın (Bayram ve Aydemir, 2017; Riaz vd., 2012) ve sosyal kaygı düzeyleri yüksek (Ishaq ve Adil, 2015) kişiler oldukları bulunmuştur.

KURAMSAL ÇERÇEVE VE HİPOTEZLER

Duman vd. (2021) yaptıkları çalışmada, karar vermede turizm fakültesi öğrencilerinin eğitim fakültesi öğrencilerine göre daha öz saygılı, kaçınan ve erteleyici davrandıklarını; eğitim fakültesi öğrencilerinin ise turizm fakültesi öğrencilerinden daha dikkatli olduklarını bulmuşlardır. Temel ve Nas (2021), spor bilimleri öğrencilerinin karar verme tarzlarının sınıf düzeylerine ve cinsiyetlerine göre farklılaştığını tespit etmişlerdir. Eren vd. (2020), öğrencilerin (Spor ve diğer) karar verme tarzlarının cinsiyete ve fakülteye göre farklılaştığını saptamıştır. Keskin vd. (2016) tarafından yapılan çalışma, öğrencilerin (Spor, Eğitim, Fen-Edebiyat, Mühendislik) karar verme stratejilerinin cinsiyet, fakülte ve yaş değişkenlerine göre farklılaştığını göstermiştir. Karakoç (2016), sağlık yönetimi öğrencilerinin karar verme tarzlarının sınıf derecelerine göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Taşgıt'ın (2012) çalışmasına göre öğrencilerin (Spor, Kamu, İşletme, İktisat) bazı karar verme tarzları cinsiyet, sınıflar ve bölümler arasında farklılaşmaktadır. Tatlıoğlu (2010), öğrencilerin (Teknik, Mesleki ve Eğitim) karar verme tarzlarının cinsiyete, sınıf düzeyine ve üniversite giriş puan türüne göre farklılaştığını belirlemiştir. Yukarıda sıralanan bazı çalışmaların sonuçlarına göre öğrencilerin karar verme tarzları düzeylerinin fakülte, bölüm, sınıf ve cinsiyet gibi değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

Öğrencilerin karar verme tarzlarının bölümlere göre farklılaşacağını destekleyen birçok yaklaşım bulunmaktadır. Örneğin Psikolojik Tarzlar Teorisi'ne (Jung, 1923) göre bireyin karar verme tarzları, bulunduğu çevreye ve psikolojik ilişkilerine bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir (Beebe, 2012). Bu noktada, bireyin bilgiyi nasıl algıladığını ve bu algıyla ne yapacağına nasıl karar verdiğini belirleyen, sahip olduğu psikolojik tarzlarıdır (Jung, 1923). Aynı zamanda Bilişsel Bilgi İşleme Teorisi'ne (Peterson, Sampson ve Reardon, 1991) göre karar verme tarzı; genel bilgi işleme becerileri ile iletişim, analiz, sentez, değer verme, yürütme ve iletişim döngüsüne ilişkin özel bilgileri içerebilmektedir. Her iki teorinin ana düşüncesi göz önüne alındığında, bireyin etkileşim içinde olduğu insanların veya grubun, bireyin karar verme tarzını etkileyeceği muhtemeldir. Bu bağlamda bireyin karar verme sistemini harekete geçirebilen uyarıcıların (güdüleyici) neler olduğu, bireyin içinde yaşadığı sosyal çevreye bağlı olarak değişebilmektedir (Hilton, 1962). Benzer biçimde karar verme tarzı, risk alma derecesi ile bağlantılı olup bireyin bilişsel kapasitesi ile doğru orantılı hareket edebilmektedir. Çevre ise bireyin bilgi kapasitesini artırma noktasında devreye girebilmektedir (Gelatt, 1962).

Bireyin karar vermesinin sebeplerinden biri, beklentisine ulaşma girişimidir. Bu durumda birey, gerçekleşmesini arzu ettiği sonuç doğrultusunda ilgili ortamlarda bulunarak karar verme sürecini yürütebilmektedir (Vroom, 1964). Öğrencinin karar verme sürecinin farkındalık, planlama, karar verme ve uygulama aşamalarından meydana geldiği bilinmektedir (Harren, 1979). Bireyin, bulunduğu sosyal çevrede maruz kaldığı uyarıcıları veya bilgileri zihinsel olarak kodlayarak belirli tepki kalıpları geliştirebildiği (Zimmerman, 2008) göz önüne alındığında, öğrencilerin okuduğu bölüm ortamındaki uyarıcıların ve aldığı bilgilerin karar verme ile ilgili belirli alışkanlıklarını ortaya çıkaracağı beklenebilir. Zira Sarıkaya'nın (2018) belirttiği gibi bireysel ve çevresel faktörlerin etkileşimi, bireyin karar verme tarzlarını şekillendirebilmektedir. Bu bağlamda, doğal olarak tüm karar verme tarzları bireyde bulursa da bu tarzlardan birinin bireyde baskın olabileceği ileri sürülmektedir (Driver vd., 1990; Scott ve Bruce, 1995). Ayrıca Wackerbarth'e (2002) göre bireyin karar verme sürecini iyi anlamak için zamansal açıdan içinde bulunduğu döneme dikkat etmek gerekmektedir. Çünkü söz konusu zaman diliminde bireyin karar verme sürecini etkileyen birçok uyarıcı bulunabilir.

Daha genel bir bakış açısıyla Ickes vd. (1997), bireyin eğilimlerinin tercihleri (çevre, grup vb.) doğrultusunda şekillenebildiğini belirtmektedir. Ayrıca Tsui ve Gutek (1999), bireyin eğilimlerinin, deneyimlerinin veya alışkanlıklarının, üyesi olduğu sosyal bir grubun veya birimin genel özellikleri ile bağlantılı (benzer) olabildiğini vurgulamaktadır. Walsh'a (1985) göre ise eğitim süreci ve tercih edilen bölüm, öğrencinin karar verme tarzını şekillendirmede önemli bir rol oynayabilmektedir. Bu bağlamda Bulog vd. (2017), öğrencilerin demografik ve psikolojik özelliklerinin karar verme tarzları ile ilişkili olduğunu savunmaktadır. Ayrıca her bireyin karşılaştığı sorunlara/durumlara aynı veya benzer yaklaşımla verdiği tepkileri alışkanlıklarına dönüştürebilmektedir. Bu alışkanlıklar, bireysel farklılıkların bir bileşeni olan karar verme tarzlarına yansıtılabilmektedir (Bulog vd., 2017). Karar vermenin bireyin alışkanlıkları ile bağlantılı olduğunu dile getiren Aarts, Verplanken ve Van Knippenberg'e (1998) göre bireyin hedefleri doğrultusundaki tekrar eden deneyimleri, durumları, bilgileri, tercihleri ve davranışları karar verme ile ilgili belirli alışkanlıklarını meydana getirebilmektedir. Tekrarlanan bu karar verme alışkanlıkları ise belirli bir zamanda kalıp haline dönüşebilmektedir. Thunholm'a (2004) göre karar verme ile ilgili bireyi diğerlerinden ayıran farklılıkların sebepleri, alışkanlıklarının yanı sıra bilişsel yetenekleri de olabilir. Ponce-Garcia ve Kennison (2013) ise bireyin alışkanlıkları bağlamındaki bilişsel tarzının istikrarlılık gösterdiğini ancak sosyal çevrenin etkisiyle değişebildiğini belirtmektedir.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

Türkiye’de turizm fakültelerinin bünyelerindeki bölümlerin eğitim açısından ortak noktaları olduğu gibi farklı yönleri de bulunmaktadır. Bölümlerin en önemli ortak noktalarının; turizm bilgisi, becerileri, mesleği, kültürü ve anlayışı oldukları düşünülmektedir. Bölümleri birbirinden ayıran temel özellikler ise meslek değişkeni ve buna bağlı eğitim içeriğidir. Sosyal ve teknik, ayrıca ön ve geri planda hizmet şeklinde farklı ayırıcı özellikler bağlamında bölümler ayrışabilir. Bu doğrultuda, Tİ bölümü kısmen sosyal kısmen de teknik; GMS teknik ağırlıklı ancak kısmen sosyal; TR ve RY bölümlerinin ise sosyal ağırlıklı olduğu ileri sürülebilir. Bu çerçevede, bölümlerin kendilerine has baskın özelliklerinin olduğu dolayısıyla öğrencilerin karar verme tarzlarını şekillendireceği varsayılmaktadır.

Yukarıda belirtilen çalışmaların sonuçlarından ve teorik yaklaşımlardan hareketle, turizm fakültesi son sınıf öğrencilerinin kayıtlı oldukları bölümlerin birer sosyal çevre birimini, bu birimlerdeki eğitim süresinin yaşamlarının bir dönemini ifade ettiği varsayılmaktadır. Ayrıca bu dönemde, aldıkları eğitimle bağlantılı olarak yaşadıkları deneyimler ve edindikleri bilişsel yetenekler sonucunda belirli karar verme alışkanlıklarına sahip oldukları tahmin edilmektedir. Dolayısıyla turizm fakültesi öğrencilerinin karar verme tarzlarının kayıtlı oldukları bölümlere göre farklılık gösterebileceği öngörülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın hipotezleri şu şekilde ileri sürülmektedir:

H₁: Turizm öğrencilerinin karar verme tarzları, bölümlere göre farklılık göstermektedir.

H_{1a}: Rasyonel karar verme tarzı, bölümlere göre farklılık göstermektedir.

H_{1b}: Sezgisel karar verme tarzı, bölümlere göre farklılık göstermektedir.

H_{1c}: Bağımlı karar verme tarzı, bölümlere göre farklılık göstermektedir.

H_{1d}: Kaçınan karar verme tarzı, bölümlere göre farklılık göstermektedir.

H_{1e}: Anlık karar verme tarzı, bölümlere göre farklılık göstermektedir.

YÖNTEM

Çalışmada, nicel araştırma yaklaşımı çerçevesinde nedensel karşılaştırma araştırma deseni kullanılmıştır. Öğrencilerin karar verme tarzlarını ölçmek için Scott ve Bruce (1995) tarafından geliştirilen ve Taşdelen (2001, 2004) tarafından Türkçeye uyarlanan 25 maddelik ve 5 boyutlu “Genel Karar Verme Stilleri Ölçeği” tercih edilmiştir (5’li Likert: 1.Kesinlikle katılmıyorum-5.Kesinlikle katılıyorum). Söz konusu ölçeğin tercih edilme sebebi, hem öğrencilere (Akyürek, 2020) hem de turizm çalışanlarına (Tekin ve Ehtiyar, 2010) yönelik geçerlik ve güvenilirliğinin sınanması ve farklı örneklemelerde test edilmesidir. Ölçeğin boyutları; rasyonel (Karar vermeden önce emin olmak için bilgi kaynaklarımı iki kere kontrol ederim s_1), sezgisel (Kararlarımı verirken, içgüdülerime güvenirim s_1), bağımlı (Önemli kararlarımı alırken, başkalarının tavsiyelerinden yararlanırım s_3), kaçınma (Mümkün olduğunca kararlarımı ertelerim s_2) ve anlık (Kararlarımı verirken, o anda doğal olan ne ise onu yaparım s_5) şeklinde olup her biri beşer maddeden oluşmaktadır. Ayrıca ölçek, karar verme tarzlarını davranışsal ve psikometrik açıdan ölçmektedir.

Çalışmada evrenin tamamına (turizm eğitimi alan öğrenciler) ulaşılabilmesi nedeniyle olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, çok geniş bir evrenden küçük bir grubun seçilmesine olanak sağlamaktadır (Robson, 2002). Bu bağlamda araştırmaya dâhil edilecek katılımcılar için turizm fakültelerinin son sınıflarında öğrenim görmesi⁽¹⁾ ve döneminde aktif kayıtlı bir öğrenci olması⁽²⁾ şeklinde ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütleri karşılamayan öğrenciler ise çalışma dışında tutulmuştur. Lisans öğrencilerinin tercih edilme sebebi, Türkiye şartlarında karar vermenin özellikle lisans eğitimi sürecinde daha önemli görülmesidir (Çolaklıoğlu ve Doğan Dolapçioğlu, 2017). Turizm fakültelerinin seçilmesinin sebebi, turizm

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

lisans eğitiminin ağırlıklı olarak bu fakültelerde verilmesidir. Son sınıf öğrencileri ise alt sınıflardaki öğrencilere göre kayıtlı oldukları bölümlere daha fazla adapte oldukları düşüncesiyle örnekleme dahil edilmiştir.

Her ne kadar farklılık testleri yapılacak olsa da araştırmanın ölçüm modelinin test edilebilmesi için örneklemin kaç kişiden oluşması sorusunun yanıtlanması gerekmektedir. Bu çerçevede doğrulayıcı faktör analizinin gerçekleştirilebilmesi için minimum örneklem varsayımına göre örneklem hacminin en az 300 (Nunnally, 1978; Kline, 2016) ve çalışmada kullanılan ifade sayısının toplamda 25 olduğu göz önüne alındığında en az 10 katı olması varsayımına göre de 250 olması (Bentler ve Chou, 1987) önerilmektedir. Aynı zamanda çoklu varyans analizinin (MANOVA) yapılması için her grubun 15/20'den büyük olması (Akbulut ve Çapık, 2022) ve grup sayısının değişken sayısından fazla olması (>25 değişken) (Alpar, 2003) tavsiye edilmektedir.

Ayrıca MANOVA analizinin yapılabilmesi için G*Power programı aracılığıyla minimum örneklem sayısı da hesaplanmıştır (Cohen, 1988). Hesaplama sonucunda, en az 100 örneğe (her grup 25) ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir (Power = 0,95, $f^2 = 0,1005$, $\alpha = 0,05$, grup sayısı = 4, bağımlı değişken sayısı 5). Bu durumda örneklem sayısının 100'ü geçmesi, MANOVA analizinin yapılabileceğini göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Dolayısıyla hem eksik veri hem de uç değerler gibi kayıplar dikkate alınarak bölüm başına 150 ve toplamda en az 600 ankete ulaşılması hedeflenmiştir. Bilimsel araştırmaya uygunluk onayı, Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan alınmıştır (12.02.2021-25350). Veriler, Aralık 2022-Şubat 2023 tarihleri arasında çevrimiçi olarak toplanmıştır. İlk aşamada Google formlar üzerinden çevrim içi bir soru formu oluşturulmuştur. İkinci aşamada ise anketlerin gönderileceği üniversiteler belirlenmiş ve ardından da söz konusu üniversitelerde görev yapan öğretim elemanları ile iletişime geçilerek çalışmanın amacı ve içeriği anlatılmıştır. Kabul etmeleri durumunda soru formu, dijital kanallar aracılığıyla akademisyenlere ulaştırılmıştır. Son aşamada da öğretim elemanları, çevrimiçi anket linkini öğrenciler ile paylaşmıştır. Çalışmaya katılım hususunda hiçbir öğrenci zorlanmamış ve gönüllü olarak çalışmaya katılım sağlamalarına dikkat edilmiştir. Bu sürecin sonunda 681 öğrenciden geri dönüş sağlanmıştır.

Verilerin analizi öncesinde varyans ve kovaryans eşitliğini, normal dağılımı ve uyum değerlerinin iyileştirilmesini sağlamak amacıyla sapan değer analizleri (Mahalanobis ve Boxplot- Kline, 2016) yapılmıştır. Hair vd. (1998) göre MANOVA analizinin yapılabilmesi için bu testler gereklidir. Testlerin sonucunda 35 (%5,14) anket elenmiş olup geriye kalan 646 anket (%94,86) ile analizlere devam edilmiştir. Normal dağılım için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş ve bu değerlerin önerilen değerler (± 1) aralığında olduğu sonucuna varılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2007). Ayrıca çarpıklık ve basıklık değerleri, Kline (2016) tarafından önerilen eşik değerlerin (çarpıklık <3.00 ve basıklık <8.00) oldukça altındadır. Aynı zamanda Mardia'nın çok değişkenli basıklık katsayısı (8.58) ise $p(p+2)$ formülü sonucunda elde edilen 675.000 değerinden küçük çıkmış ($p = \text{değişken sayısı} = 25$) ve sonuç, verilerin tek değişkenli ve çok değişkenli normal dağıldığını desteklemiştir (Bollen, 1989; Mardia, 1985). Diğer taraftan MANOVA için grup sayılarının eşit veya birbirine yakın olması önerilmektedir (Hair vd., 1998). Grup sayılarının eşitliği/birbirine yakınlığı, kovaryans eşitliği (Box's M) için önemli görülmektedir. Eğer grup sayılarının farkı büyükse olasılık değerleri bozulabilmektedir (Field, 2013). Dahası Tabachnick ve Fidell'e (2007) göre tüm grup sayılarının tam eşitliği, grubun doğasını ve gerçek farklılıklarını yansıtmayabilmektedir. Dolayısıyla Tablo 1'den anlaşılacağı üzere 4 grubun (her bir bölümün öğrencileri) sayıları, tam eşit olmayıp birbirine yakın değerlere sahiptir.

Turizm öğrencilerinin karar verme tarzlarının bölümlere göre farklılığı (hipotezler) ise çoklu varyans analizi (MANOVA) ile test edilmiştir. Söz konusu testler, AMOS ve SPSS programları üzerinden

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

gerçekleştirilmiştir. Ölçüm aracından kaynaklı birtakım hususlar ortak yöntem yanlılığına neden olmaktadır (Podsakoff vd., 2003). Bu bağlamda varyansın bir faktör ile ilişkilendirilip ilişkilendirilmeyeceğini ifade eden Harman tek faktör analizi (1976) ile ölçekte bulunan 25 ifadeye yönelik açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Nitekim öz değeri birden büyük olan beş faktör elde edilmiş ve ilk faktörün toplam varyansın %23'ünü açıkladığı tespit edilmiştir. Böylece bu oranın eşik değerden (<50) düşük olması (Fuller vd., 2016), bu çalışma için ortak yöntem yanlılığının ciddi bir sorun olmadığını göstermiştir.

BULGULAR

Katılımcıların Özellikleri

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu kadın (%63,9) ve hemen hemen her bölümde (Tİ, GMS, TR ve RY) öğrenim gören öğrenci sayısı birbirine yakındır (%23-26). Öğrencilerin büyük bir kısmı kendi isteği (% 83,2) ile bölümü tercih etmiş ve %91'i sektörel deneyime sahiptir. Yaş ortalamaları ise 24 civarındadır (bkz. Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

Değişkenler	Sayı	%	
Cinsiyet	Kadın	414	63.9
	Erkek	234	36.1
Bölüm	Tİ	156	24.1
	GMS	169	26.2
	TR	167	25.9
	RY	154	23.8
Staj Durumu	Yaptı	590	91.0
	Yapmadı	58	9.0
Bölümü Tercih Şekli	Kendi isteği ile	539	83.2
	Ailesinin isteği ile	22	3.4
	Tanıdık tavsiyesi ile	34	5.2
	Rastgele	44	6.8
	Diğer	9	1.4
Yaş Ortalaması	24.24		

Ölçeğin Geçerliliği ve Güvenirliği

Beş boyutlu ölçüm modelinin doğrulanması için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Verilerin normallik dağılımını ve en az 400 örneklem şartını karşılaması nedeniyle en çok olabilirlik yöntemi kullanılmıştır. DFA sonuçlarına göre beş boyutlu ölçüm modelinin verilere iyi uyum sağladığı saptanmış ve kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir (Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003).

Model uyum istatistikleri şu şekildedir; $\chi^2_{(sd)} = 725.80_{(265)}$ $p < 0.001$; $\chi^2/sd = 2.73$; tutarlı normlaştırılmış uyum indeksi (PNFI) = 0,80; standartlaştırılmış ortalama hataların karekökü (SRMR) = 0,05; hataların yaklaşık ortalama karekökü (RMSEA)[%90 güven aralığı (GA)] = 0,05 (0,04; 0,06); Tucker-Lewis İndeksi (TLI) = 0,93; karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) = 0,94. Uyum indeksleri, χ^2/df (2-5) (Marsh ve Hocevar, 1985), TLI, CFI (>0,90), PNFI (1'e yakın değer), SRMR ve RMSEA (<0,08) (Hair vd., 2010) tatmin edici bulunmuştur. Standartlaştırılmış faktör yükleri, t değerleri, ortalama açıklanan varyans (AVE), AVE'nin karekökleri ($\sqrt{AVE}$), maksimum paylaşılan varyansın karesi (MSV), bileşik güvenilirlik (CR) ve Cronbach's alfa katsayıları Tablo 2'de sunulmaktadır.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

Tablo 2. Ölçüm Modeli Sonuçları

Ölçek Boyutları	Faktör Yüğü	t-değeri***	AVE	vAVE	MSV	CR	Alpha	Çarpıklık	Basıklık
Rasyonel (RS)			0.51	0.70	0.07	0.83	0.83	-0.46	-0.26
RS1	0.64	Sabit						-0.80	0.02
RS2	0.70	14.48						-0.51	-0.32
RS3	0.78	15.54						-0.51	-0.35
RS4	0.72	14.87						-0.69	-0.05
RS5	0.67	13.99						-0.70	-0.26
Sezgisel (SZ)			0.57	0.76	0.07	0.87	0.86	-0.49	-0.17
SZ1	0.85	Sabit						-0.55	-0.52
SZ2	0.87	28.15						-0.46	-0.52
SZ3	0.66	17.81						-0.62	-0.30
SZ4	0.61	16.12						-0.43	-0.76
SZ5	0.76	21.48						-0.51	-0.36
Bağımlı (BA)			0.55	0.74	0.09	0.86	0.85	-0.48	-0.14
BA1	0.70	Sabit						-0.01	-0.90
BA2	0.71	16.89						-0.43	-0.74
BA3	0.82	18.22						-0.68	0.11
BA4	0.78	17.65						-0.81	0.17
BA5	0.68	15.65						-0.52	-0.32
Kaçıngan (KA)			0.65	0.81	0.32	0.90	0.89	0.67	-0.32
KA1	0.58	Sabit						0.50	-0.90
KA2	0.87	16.20						0.88	-0.11
KA3	0.87	16.12						0.57	-0.76
KA4	0.81	15.50						0.63	-0.78
KA5	0.86	15.98						0.70	-0.66
Anlık (AN)			0.52	0.72	0.32	0.84	0.83	0.29	-0.53
AN1	0.84	Sabit						0.13	-1.05
AN2	0.87	25.87						0.22	-0.95
AN3	0.62	16.65						0.04	-0.93
AN4	0.66	17.95						0.98	0.04
AN5	0.54	13.81						-0.24	-0.87

Mardia'nın çok değişkenli basıklık katsayısı = 8.58 < değişken sayısı (değişken sayısı + 2) = 675

Ölçüm modeli uyum değerleri: $\chi^2_{(df)} = 725.80_{(265)} p < 0.001$; $\chi^2 / df = 2.73$; PNFI = 0.80; SRMR = 0.05; RMSEA [90% CI] = 0.05 [0.04, 0.05]; TLI = 0.93; CFI = 0.94

Değişkenler arasındaki korelasyonlar (Normal yazılmıştır) ve HTMT (parantez içindedir)

	RS	SZ	BA	KA	AN
RS	vAVE=0.70				
SZ	0.27*** (0.29)	vAVE=0.76			
BA	0.18*** (0.17)	0.14** (0.16)	vAVE=0.74		
KA	-0.17*** (0.16)	0.10* (0.12)	0.30*** (0.32)	vAVE=0.81	
AN	-0.11* (0.09)	0.24*** (0.29)	0.16*** (0.15)	0.57*** (0.56)	vAVE=0.72

*** $P < 0.001$, ** $P < 0.010$, * $P < 0.050$

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

Modelin yapı geçerliği için yakınsama ve ayırışma geçerliği test edilmiştir. Tüm standartlaştırılmış faktör yükleri (>0.50 , $p<0,01$) ve AVE'nin karekökleri ($\sqrt{AVE} >0.50$) yakınsak geçerliliği doğrulamıştır (Fornell ve Larcker, 1981; Hair vd., 2017). Faktör yüklerinin minimum 0.70 ve üzeri olması istense de eşik değer olan 0.50 ve üzeri değerler de kabul görmektedir (Ringle vd., 2020). Bileşik güvenilirlik (>0.70 ve $>AVE$) ve alfa (α) değerleri (>0.70), ölçümlerin güvenilir olduğunu göstermiştir (Bagozzi ve Yi, 1988; Hair vd., 2010). AVE'nin karekökleri ($\sqrt{AVE}$) karşılık gelen gizli değişkenler arasındaki korelasyonlar), HTMT (<0.85) ve MSV ($<AVE$) değerleri, ayırt edici geçerliliği sağlamıştır (Anderson ve Gerbing, 1988; Fornell ve Larcker, 1981; Henseler vd., 2015). Böylece hem yakınsama hem de ayırışma geçerliliğine ilişkin göstergeler, ölçeğin yapı geçerliliğinin doğrulandığını göstermektedir.

Çoklu Karşılaştırma Testleri Sonuçları

Bağımlı değişkenler arasında anlamlı ilişki olmasını gerektiren MANOVA testinde, 0.80 ve üzerindeki ilişki katsayısı, çoklu bağlantı sorunu olduğunu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Tablo 3'teki sonuçlara göre tüm bağımlı değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlı bulunması, 0.80 değerinden düşük olması, Bartlett küresellik testi sonuçlarına ($X^2 = 8283.3$, $sd = 300$, $p < 0.001$) göre bağımlı değişkenlerin birbiriyle ilişkili olması (Binesh ve Baloğlu, 2023), çoklu bağlantı sorunu olmadığını göstermektedir. Kovaryans matrisleri (Box's M = 54.62, $p = 0.171$) ve varyanslar eşit olduğundan ($p > 0.05$) (Field, 2009) Wilks' Lambda modeli dikkate alınmıştır (Tabachnick, Fidell ve Ullman, 2007).

Tablo 3. Model Geçerliği

Box's M (kovaryans eşitliği)						
	Değer	F	Sd1	Sd2	p	η^2
	54.62	1.19	45	1008582.9	0.171	--
Wilks' Lambda						
	Değer	F	Hipotez sd	Hata sd	p	η^2
Toplam	0.01	10757.1	5	638	0.000	0.98
Bölümler	0.93	2.94	15	1761	0.000	0.02
Levene's Test (varyansların eşitliği- ortalama)						
	Değer	--	Sd1	Sd2	p	--
Rasyonel	2.32	--	3	642	0.074	--
Sezgisel	0.48	--	3	642	0.690	--
Bağımlı	1.14	--	3	642	0.331	--
Kaçınma	0.99	--	3	642	0.394	--
Anlık	1.44	--	3	642	0.228	--
Farklılık						
	Kareler top.	sd	Ortalama kare	F	p	
Rasyonel	2.95	3	0.98	3.26	0.021	0.01
Sezgisel	5.97	3	1.99	2.86	0.036	0.01
Bağımlı	12.07	3	4.02	5.37	0.001	0.02
Kaçınma	11.35	3	3.78	3.30	0.020	0.01
Anlık	15.34	3	5.11	5.65	0.001	0.02
Normal Dağılım (tek ve çok değişkenli)						
	Rasyonel	Sezgisel	Bağımlı	Kaçınan	Anlık	--
Çarpıklık	-0.46	-0.48	-0.49	0.67	0.29	--
Basıklık	-0.26	-0.17	-0.14	-0.32	-0.53	--
Mardia (çok değişkenli)	8.58 < 675.00					

Sd = serbestlik derecesi. η^2 = Eta kare

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

Genel olarak modelin geçerli olduğu ve öğrencilerin karar verme tarzlarının (bağımlı değişken) kayıtlı oldukları bölümlere (bağımsız değişken) göre anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($F_{(15, 1761)} = 2.94, p = 0.000$, Wilks' Lambda (λ) = 0.93). Dolayısıyla H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Ayrıca Wilks' Lambda değerinin (0.93) " $0 \leq \lambda \leq 1$ " değerleri arasında olması, modelin farklılığı ortaya çıkarma (ayırıcılık) gücünün yüksek olduğunu göstermektedir (Akgül ve Çevik, 2003). Tabachnick vd. (2007) göre bağımsız değişkenin bağımlı değişkenlere etki derecesi eta kare katsayısı (η^2) ile belirlenmektedir. Sonuçlara göre bölümlerin öğrencilerin karar verme tarzları üzerindeki etkisi 0.02'dir. Bu oranın küçük bir etki olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca tüm bağımlı değişkenlerde anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir (Rasyonel: $F_{(3, 642)} = 3.26, p = 0.021$, Sezgisel: $F_{(3, 642)} = 2.86, p = 0.036$, Bağımlı: $F_{(3, 642)} = 5.37, p = 0.001$, Kaçınma: $F_{(3, 642)} = 3.30, p = 0.020$ ve Anlık: $F_{(3, 642)} = 5.65, p = 0.001$). Böylece $H_{1a}, H_{1b}, H_{1c}, H_{1d}$ ve H_{1e} hipotezlerinin tamamı kabul edilmiştir.

Bölümlere göre öğrencilerin karar verme tarzlarının düzeyleri, Tablo 4'te ve Şekil 1'de sunulmaktadır. Ortalamalara göre öğrencilerin en yüksek puan aldığı karar verme tarzı rasyoneldir (Ort. = 4.29). Bunu sırasıyla sezgisel (Ort. = 3.81), bağımlı (Ort. = 3.56), anlık (Ort. = 2.78) ve kaçınma (Ort. = 2.33) takip etmektedir.

Tablo 4. Karar Verme Tarzları Düzeyleri

Karar verme tarzları	Bölümler	Ortalama	St. Sapma
Rasyonel	Tİ	4.24	0.62
	GMS	4.23	0.52
	TR	4.40	0.50
	RY	4.27	0.57
	<i>Toplam</i>	<i>4.29</i>	<i>0.55</i>
Sezgisel	Tİ	3.88	0.83
	GMS	3.66	0.88
	TR	3.90	0.80
	RY	3.79	0.83
	<i>Toplam</i>	<i>3.81</i>	<i>0.84</i>
Bağımlı	Tİ	3.63	0.91
	GMS	3.34	0.87
	TR	3.61	0.85
	RY	3.69	0.84
	<i>Toplam</i>	<i>3.56</i>	<i>0.88</i>
Kaçınan	Tİ	2.54	1.12
	GMS	2.21	1.04
	TR	2.22	1.04
	RY	2.38	1.10
	<i>Toplam</i>	<i>2.33</i>	<i>1.08</i>
Anlık	Tİ	3.00	1.01
	GMS	2.65	0.88
	TR	2.63	0.96
	RY	2.84	0.96
	<i>Toplam</i>	<i>2.78</i>	<i>0.96</i>

Rasyonel karar verme düzeyinin en yüksekği TR (Ort. = 4.40) ve en düşükü GMS (Ort. = 4.23) öğrencilerine aittir. Sezgisel karar verme tarzında en yüksek puanı TR (Ort. = 3.90) ve en düşükünü GMS (Ort. = 3.66) öğrencileri almıştır. Bağımlı karar verme, RY (Ort. = 3.69) öğrencilerinde baskın ve GMS (Ort. = 3.34) öğrencilerinde ise daha zayıftır. Kaçınmalı karar verme ortalamaları Tİ (Ort. = 2.54) öğrencilerinde en yüksek ve GMS (Ort. = 2.21) öğrencilerinde en düşüktür. Anlık karar

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

verme düzeyi ise en yüksekini Tİ (Ort. = 3.00) ve en düşüğünün TR (Ort. = 2.63) öğrencilerinde olduğu görülmektedir. Ancak bu farklılıkların anlamlı olup olmadığı daha önemlidir. Bunun için çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır.

MANOVA ve ANOVA testlerinin ikisinde de değişkenlere yönelik anlamlı farklılık çıktığından ayırıcı analizinin yapılmasına gerek duyulmamıştır (Büyüköztürk, 2002). Dolayısıyla anlamlı farklılığın hangi bölümler arasında olduğunu tespit edebilmek için Tukey testi kullanılmıştır. Bu testin seçilme sebebi; gruplar arasındaki gözlem sayısının eşite yakın olması, normallik, varyans ve kovaryans eşitliğinin sağlanması ve hataları kontrol etme gücünün fazla olmasıdır (Stevens, 1999).

Tablo 5. Çoklu Karşılaştırma Testleri Sonuçları (Tukey)

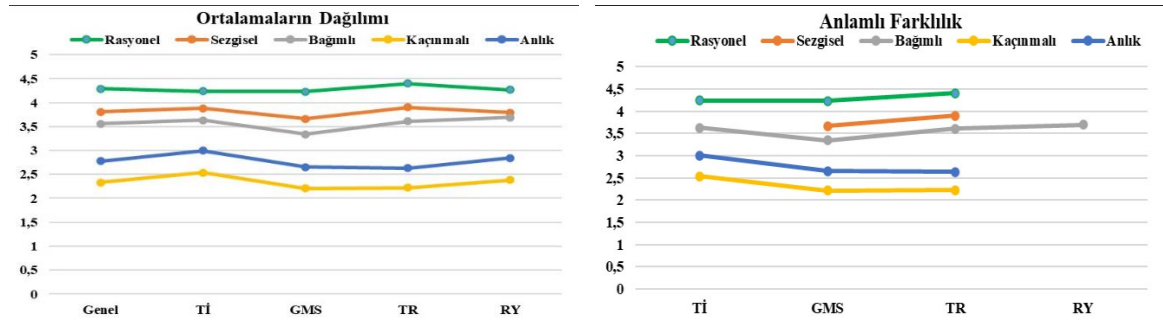
Tarz	Bölüm (Referans)	Bölüm (Karşılaştırma)	Ortalama Fark	Standart Hata	p	%95 Güven Aralığı		
						E.Düşük	E.Yüksek	
Rasyonel	Tİ	G.M. Sanatları	0,00	0,06	1,000	-0,15	0,15	
		T. Rehberliği	-0,16	0,06	0,044	-0,31	-0,00	
		R. Yönetimi	-0,03	0,06	0,962	-0,19	0,13	
	GMS	T. İşletmeciliği	-0,00	0,06	1,000	-0,15	0,15	
		T. Rehberliği	-0,16	0,05	0,033	-0,31	-0,00	
		R. Yönetimi	-0,03	0,06	0,948	-0,19	0,12	
	TR	T. İşletmeciliği	0,16	0,06	0,044	0,00	0,31	
		G.M. Sanatları	0,16	0,05	0,033	0,00	0,31	
		R. Yönetimi	0,13	0,06	0,148	-0,02	0,28	
	RY	T. İşletmeciliği	0,03	0,06	0,962	-0,13	0,19	
		G.M. Sanatları	0,03	0,06	0,948	-0,12	0,19	
		T. Rehberliği	-0,13	0,06	0,148	-0,28	0,02	
	Sezgisel	Tİ	G.M. Sanatları	0,22	0,09	0,077	-0,01	0,46
			T. Rehberliği	-0,01	0,09	0,998	-0,25	0,22
			R. Yönetimi	0,08	0,09	0,794	-0,15	0,33
GMS		T. İşletmeciliği	-0,22	0,09	0,077	-0,46	0,01	
		T. Rehberliği	-0,23	0,09	0,044	-0,47	-0,00	
		R. Yönetimi	-0,13	0,09	0,465	-0,37	0,10	
TR		T. İşletmeciliği	0,01	0,09	0,998	-0,22	0,25	
		G.M. Sanatları	0,23	0,09	0,044	0,00	0,47	
		R. Yönetimi	0,10	0,09	0,683	-0,13	0,34	
RY		T. İşletmeciliği	-0,08	0,09	0,794	-0,33	0,15	
		G.M. Sanatları	0,13	0,09	0,465	-0,10	0,37	
		T. Rehberliği	-0,10	0,09	0,683	-0,34	0,13	
Bağımlı		Tİ	G.M. Sanatları	0,28	0,09	0,015	0,04	0,53
			T. Rehberliği	0,01	0,09	0,998	-0,23	0,26
			R. Yönetimi	-0,06	0,09	0,911	-0,31	0,18
	GMS	T. İşletmeciliği	-0,28	0,09	0,015	-0,53	-0,04	
		T. Rehberliği	-0,27	0,09	0,021	-0,51	-0,02	
		R. Yönetimi	-0,35	0,09	0,002	-0,60	-0,10	
	TR	T. İşletmeciliği	-0,01	0,09	0,998	-0,26	0,23	
		G.M. Sanatları	0,27	0,09	0,021	0,02	0,51	
		R. Yönetimi	-0,08	0,09	0,837	-0,33	0,16	
	RY	T. İşletmeciliği	0,06	0,09	0,911	-0,18	0,31	
		G.M. Sanatları	0,35	0,09	0,002	0,10	0,60	
		T. Rehberliği	0,08	0,09	0,837	-0,16	0,33	
	Kaçıngan	Tİ	G.M. Sanatları	0,32	0,11	0,036	0,01	0,62

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

GMS	T. Rehberliği	0,31	0,11	0,038	0,01	0,62
	R. Yönetimi	0,15	0,12	0,577	-0,15	0,46
	T. İşletmeciliği	-0,32	0,11	0,036	-0,62	-0,01
	T. Rehberliği	-0,00	0,11	1,000	-0,30	0,29
	R. Yönetimi	-0,16	0,11	0,510	-0,47	0,14
	T. İşletmeciliği	-0,31	0,11	0,038	-0,62	-0,01
	G.M. Sanatları	0,00	0,11	1,000	-0,29	0,30
	R. Yönetimi	-0,16	0,11	0,519	-0,47	0,14
	T. İşletmeciliği	-0,15	0,12	0,577	-0,46	0,15
	G.M. Sanatları	0,16	0,11	0,510	-0,14	0,47
TR	T. Rehberliği	0,16	0,11	0,519	-0,14	0,47
	G.M. Sanatları	0,35	0,10	0,005	0,08	0,62
	T. Rehberliği	0,38	0,10	0,002	0,11	0,65
Tİ	R. Yönetimi	0,17	0,10	0,374	-0,10	0,45
	T. İşletmeciliği	-0,35	0,10	0,005	-0,62	-0,08
	T. Rehberliği	0,03	0,10	0,991	-0,23	0,29
GMS	R. Yönetimi	-0,18	0,10	0,323	-0,45	0,09
	T. İşletmeciliği	-0,38	0,10	0,002	-0,65	-0,11
	G.M. Sanatları	-0,03	0,10	0,991	-0,29	0,23
TR	R. Yönetimi	-0,21	0,10	0,195	-0,48	0,06
	T. İşletmeciliği	-0,17	0,10	0,374	-0,45	0,10
	G.M. Sanatları	0,18	0,10	0,323	-0,09	0,45
RY	T. Rehberliği	0,21	0,10	0,195	-0,06	0,48

Şekil 1. Karar Verme Tarzları Düzeylerinin Bölümlere Göre Dağılımı ve Anlamli Farklılığı

Tablo 5'te sunulan çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre;

- TR öğrencileri, Tİ (Ort. Fark = 0.16, $p = 0.044$) ve GMS (Ort. Fark = 0.16, $p = 0.033$) öğrencilerine göre daha rasyonel karar vericidir (en güçlü fark TR-GMS).
- TR öğrencileri, GMS (Ort. Fark = 0.23, $p = 0.044$) öğrencilerinden daha sezgisel karar vericidir.
- Tİ (Ort. Fark = 0.28, $p = 0.015$), TR (Ort. Fark = 0.27, $p = 0.021$) ve RY (Ort. Fark = 0.35, $p = 0.002$) öğrencileri, GMS öğrencilerinden daha bağımlı karar vericidir (en güçlü fark ise RY-GMS).
- Tİ öğrencileri, GMS (Ort. Fark = 0.32, $p = 0.036$) ve TR (Ort. Fark = 0.31, $p = 0.038$) öğrencilerinden daha kaçınan karar vericidir (en güçlü fark Tİ-GMS).
- Tİ öğrencileri, GMS (Ort. Fark = 0.35, $p = 0.005$) ve TR (Ort. Fark = 0.38, $p = 0.002$) öğrencilerinden daha anlık karar vericidir (en güçlü fark Tİ-TR).

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, Türkiye’de turizm fakültesi öğrencilerinin karar verme tarzları belirlenerek bölümlere göre karşılaştırılması yapılmıştır. Bulgulara göre turizm öğrencilerinin baskın karar verme tarzı, rasyoneldir. Çoklu karşılaştırma testlerine göre ise öğrencilerin karar verme tarzları, bölümlere göre anlamlı farklılık göstermektedir. Doğrudan söz konusu bölümlerin karşılaştırılmasına yönelik daha önce yapılmış bir çalışma olmadığından bulguların kıyaslanması yapılamamaktadır. Ancak ilgili literatürde bu çalışmanın bulgularını farklı açılardan destekleyebilecek bazı araştırmalar ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın bulgularına yönelik teorik ve pratik çıkarımlar aşağıda sunulmaktadır.

Öncelikle baskın özellik ve farklılık açısından, bu araştırmanın bulgularının birçok teorik yaklaşımı desteklediği ileri sürülebilir. Örneğin Bilişsel Tarzlar Teorisi’ne göre bireyin eğitim aldığı ortamda bilgiyi edinme ve işleme deneyimleri, alışkanlıklarına dönüşebilmektedir. Bu alışkanlıkları tetikleyen ise ortama bağlantılı zihnine işlenen uyarıcılardır. Birey, farklı ortamlara girse bile kodlanmış uyarıcılar ile karşılaştığında aynı tarzda kararlar verebilmektedir (Keen, 1973). Scote ve Bruce’ye (1995) göre karar verme tarzları, öğrenilmiş alışkanlıklardır. Bu noktada öğrenme konusu devreye girmektedir. Sosyal Öğrenme Teorisi’ne göre bireyin bireysel özellikleri ile çevresel faktörler arasındaki etkileşim, öğrenme tarzının meydana gelmesinde önemli bir mekanizmadır (Bandura, 1977). Ayrıca Çekim Alanı Teorisi’ne göre birlikte uzun süre belirli bir meşguliyetle zaman harcayan insanlardan bilişsel tarzlar açısından homojen bir grup ortaya çıkabilmektedir (Wilk, Desmarais ve Sackett, 1995). Söz konusu teorilerin bakış açılarıyla bu çalışmada turizm öğrencilerinin baskın karar verme tarzlarının ve bölümler arasındaki farklılığının, sosyal çevrenin (Sektör, fakülte) ve daha alt grubunun (Bölüm) belirli baskın özelliklerinin öğrencilerin belirli karar verme tarzlarını ön plana çıkarmasından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Diğer bir ifade ile öğrencilerin belirli bir tarzda karar verme eğiliminin baskınlığı ve ayrırcılığı, makro ve mikro çevrenin kalıplaşmış özelliklerinden kaynaklanmış olabilir.

Bulgulara göre genel olarak öğrencilerin rasyonel karar verme düzeyleri yüksek; sezgisel ve bağımlı karar verme düzeyleri orta; kaçınan ve anlık karar verme düzeyleri ise düşüktür. Bu durumun her bölümde aynı olduğu görülmektedir. Öğrenciler, en yüksek düzeyde rasyonel karar verme, en düşük düzeyde ise kaçınan karar verme tarzına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgunun, Keskin’in (2017) otel yöneticilere ve Alataş’ın (2023) ise turist rehberlerine yönelik yaptıkları çalışmaların sonuçlarıyla aynı olması oldukça dikkat çekicidir. En ilginç olanı ise söz konusu çalışmalarda belirtilen karar verme tarzları düzeylerinin önem sıralamalarının bu çalışmada belirtilen sıralama ile aynı olmasıdır. Bu durum, turizm öğrencilerinin karar verme tarzlarının çalışanları ile uyumlu olduğunu göstermektedir. Çıktı açısından ise karar verme tarzlarından en avantajlı olanlarının rasyonel ve sezgisel, en dezavantajlı olanının ise kaçınan (Bavolar, 2023) olduğu dikkate alındığında, turizm fakültesi öğrencilerinin verecekleri kararların avantajlı olma ihtimallerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Yine Bavolar’ın (2023) bakış açısından ve sektör profesyonellerine yönelik yukarıda belirtilen araştırmaların sonuçlarından hareketle, turizm öğrencilerinin özellikle rasyonel, sezgisel ve kaçınan karar verme eğilimleri ile ilgili bulguları kısmen destekleyen bazı araştırmalar tespit edilmiştir. Aşağıda hangi araştırmaların ne açıdan bu araştırmanın bulgularını destekleyebildiğini belirleyebilmek için öncelikle referans karar verme tarzı ve kaynağı verilmiş, ardından turizm öğrencilerine yönelik yapılan araştırmaların bulguları sunulmuştur:

- ✓ Rasyonel karar vericiler zihinsel olarak daha beceriklidirler (Farokhi ve Hosseinchari, 2020; Hosseini ve Hosseini, 2020), dikkatlidirler (Taşgıt, 2012), karar verme süreçlerini bilinçli olarak yönetirler (Ding vd., 2020).

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- Turizm fakültesi öğrencileri, meslek yüksekokulu öğrencilerinden daha bilinçli farkındalık (dikkat odaklılık) eğilimlerine sahiptirler (Gül ve Gül, 2022). Bilinçli farkındalık düzeyleri yüksektir, bilinçli farkındalıkları ile kariyer streslerini (Akşit Aşık, 2019), ruminasyonlarını düşürebilmekte ve mesleki bağlılıklarını artırabilmektedirler (Başoda ve Gümüş Dönmez, 2022). Turizm fakültesi öğrencileri tıp fakültesi öğrencilerine göre bir turizm çeşidi olan sağlık turizmüne yönelik farkındalık eğilimleri daha fazladır (Dağlı, 2021).
- ✓ Rasyonel karar verme sorumluluk kişilik özelliği, sezgisel karar verme ise deneyime açıklık özelliği ile daha ilişkilidir (El Othman vd., 2020).
- Turizm eğitimi alan öğrencilerin sorumluluk ve deneyime açıklık kişilik özelliği düzeyleri yüksektir (Elevli ve Katlav, 2021; Keleş ve Keleş, 2017; Pelit, Karakulak ve Ateş, 2020). Son sınıf turizm öğrencilerinin sorumluluk düzeyleri daha yüksektir (Keleş ve Keleş, 2017).
- ✓ Rasyonel ve sezgisel karar vericilerin sosyal kaydı düzeyleri daha az, bağımlı, kaçınan ve anlık karar vericilerin sosyal kaygı düzeyleri daha yüksektir (Ishaq ve Adil, 2015).
- İki yıllık turizm öğrencilerinin dört yıllık öğrencilere göre sosyal kaygı ve sosyal etkileşimden kaçınma eğilimleri daha yüksektir (Koç, 2019).
- ✓ Rasyonel karar vericiler daha fazla inisiyatif alırlar (Farokhi ve Hosseinchari, 2020).
- Turizm öğrencilerinin girişimcilik (inisiyatif alma içerikli) becerileri yüksektir (Tekin, Özkul ve Demir, 2014).
- ✓ Sezgisel karar verme tarzı ile sezgisel düşünme arasında olumlu bir ilişki vardır (Tekin, Özmutlu ve Erhan, 2009), sezgisel karar vericiler sezgisel zihni kullanmaya eğilimlidirler (Mmolotsa, 2022), yüksek hafızaya sahiptirler (Hosseini ve Hosseini, 2020), Limbik alan, bireyin hafızasının, duygularının ve dürtülerinin yönetildiği bir alan olduğundan duygusal beyin olarak adlandırılmaktadır (Çiftınar, 2012), Sağ beyin ise duygusal ve sezgiseldir (Tan, 2021).
- Turizm öğrencileri, beynin daha çok limbik ve sağ alanını kullanmaya eğilimlidirler (Bağçeçci, Kanadlı ve Ünişen, 2009).
- ✓ Kaçınan karar verme tarzının özelliklerinden biri akademik görevlerini ertelemidir (Erceg ve Galić, 2023).
- Turizm öğrencilerinin akademik erteleme (görevden kaçma) eğilimleri yüksek olmadığı (Bozkurt, 2020) gibi oldukça düşüktür (İbrahim vd., 2022).
- ✓ Rasyonel karar vericiler daha analitik, çözüm odaklıdır (Farokhi ve Hosseinchari, 2020; Hosseini ve Hosseini, 2020; İsmail vd., 2023).
- Turizm öğrencileri, yetkinliklerini geliştirme açısından rasyonel düşünmeye (karar verme, sorun çözme, analitik düşünme, bilimsel muhakeme, yaratıcı düşünme vb.) oldukça önem vermektedirler (Akgül, Silik ve Uşaklı, 2021).
- ✓ Rasyonel karar vericiler daha analitik düşünceye sahiptirler (Farokhi ve Hosseinchari, 2020; Hosseini ve Hosseini, 2020; İsmail vd., 2023), sezgisel karar vericiler duygusal olarak istikrarlıdır (Alacreu-Crespo vd., 2019) ve sezgisel zihni kullanmaya eğilimlidirler (Mmolotsa, 2022).
- Turizm öğrencileri, idealist bir eğitim felsefesine sahiptirler; Eğitim Bilimleri ve Spor Bilimleri öğrencilerinden daha idealisttirler. İdealist eğitim felsefesine göre gerçeğe ulaşmanın aracı hem akıl yürütme hem de sezgilerdir (Duman vd., 2021).
- ✓ Rasyonel ve sezgisel karar vericiler daha bağımsız hareket edebilme, kendi başına sorunları çözebilme, sezgisel karar vericiler duygularını etkin kullanma ve yönetebilme, rasyonel karar vericiler ise zihinsel becerileri etkin kullanma eğilimine sahiptirler (Alacreu-Crespo vd., 2019; Farokhi ve Hosseinchari, 2020).
- Turizm öğrencilerinin otonomik kişilik özelliği (Tokmak, Turgut ve Öktem, 2013) ve duygusal zekaları (Pelit, Karaçor ve Kılıç, 2018) iletişim becerilerine olumlu yansımaktadır. Turizm öğrencilerinin düşünsel yargılama becerileri (Arbak, Özmen ve Saatçioğlu, 2004) ve duygusal yetenekleri (Mammadov ve Keser, 2016) akademik başarılarını olumlu etkileyebilmektedir. Turizm

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- öğrencileri, kariyerlerinde özerkliğe ve fonksiyonel yetkinliğe önem vermektedirler (Gezen ve Köroğlu, 2014).
- ✓ Rasyonel ve sezgisel karar vericiler yüksek düzeyde başa çıkma ve deneyimsel becerilere sahiptirler (Alacreu-Crespo vd., 2019).
  - Turizm öğrencileri, stresle başa çıkma (Sırıklı ve Pekerşen, 2023) ve ruminatif düşünceleri azaltma becerilerine sahiptirler (Başoda ve Gümüş Dönmez, 2022).
  - ✓ Rasyonel karar vericiler analitik (Hosseini ve Hosseini, 2020), deneyimsel becerilere sahiptirler (Alacreu-Crespo vd., 2019), sezgisel karar vericiler ise sezgisel veya duygusal düşünme eğilimindedirler (Farokhi ve Hosseinchari, 2020).
  - Turist rehberliği öğrencileri, eylemden duyguları, duygulardan bilgiyi ve bilgiden tekrar eylemi üretebilen hem rasyonel hem de sezgisel bir tarza ve deneyimsel bir mekanizmaya sahiptirler (Başoda ve Acar, 2022).
  - ✓ Rasyonel karar vericiler, içinde yer aldığı gruba uyum göstermeye fazla isteklidir (Battal vd., 2018).
  - Turizm lisans öğrencileri, grup çalışması eğilimleri oldukça fazladır (Kıngır, Çallı ve Çağatay, 2021).

Şekil 2’de özetlendiği gibi bölümler arası karşılaştırmada, TR öğrencilerinin rasyonel karar verme eğilimlerinin, GMS ve Tİ öğrencilerinden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca TR öğrencilerinin, GMS öğrencilerine göre sezgisel karar vermeye daha yatkın oldukları saptanmıştır. Bu durumun, turizm rehberliği öğrencilerinin bilinç düzeylerinin yüksek (Karacaoğlu ve Cankül, 2021), sorumluluk ve deneyime açıklık özelliklerinin baskın (Pelit vd., 2020), krizlere yönelik başa çıkma ve krizleri yönetebilme (Kaya, Akgün ve Çiftçi, 2020), bilişsel, duygusal ve davranışsal öğrenme (Başoda ve Acar, 2022) gibi eğilimlerine sahip olmalarından kaynaklanabilir. Diğer açıdan turist rehberlerinin birden çok rol üstlenmesi ve bunlar arasında bilgi aktarıcılık, yöneticilik, sorun çözücü vb. rollerin bulunması (Caner, 2021), öğrencileri bilgi edinme, işleme dolayısıyla zihinsel becerilerini aktif ve daha fazla kullanmalarına yönlendirmektedir. Bu nedenle söz konusu araştırmalara göre, TR öğrencileri hem akıl yürütme hem de sezgisel açıdan oldukça yeteneklidirler. Bilindiği üzere TR bölümleri öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye (Albuz, 2022), GMS (Pekerşen, Güneş ve Sivrikaya, 2018) ve Tİ bölümleri ise hem teknik hem de sosyal becerilerini geliştirmeye odaklıdır. Ancak TR öğrencilerinin sosyal becerilerinin daha fazla geliştiği söylenebilir. Bağımsız karar verme becerileri, turist rehberliği mesleğinin gerektirdiği en önemli özellikler arasındadır (Albuz, 2022). Ayrıca turist rehberliği, temel odağı insan ilişkileri olduğundan bireylerarası iletişimin (özellikle yüz yüze) en yoğun yaşanıdığı mesleklerden birisidir. Rehberlik hizmetlerinin üretildiği anda tüketilmesi durumu, rehberlerin bireysel özelliklerinin önemini ön plana çıkarmaktadır. Turist rehberliği, birden çok alternatif araştırma ve bu alternatifler üzerinde daha fazla düşünme eğilimi gerektiren bir meslektir. Eğitimi ise bu doğrultuda verilmektedir. Bu nedenle turist rehberlerinin insan ilişkilerinde hem rasyonel hem de sezgisel becerilerini eş zamanlı kullanması söz konusudur. Dolayısıyla yukarıda sıralanan bulgular, TR öğrencilerinin daha rasyonel ve sezgisel karar verici olduklarının nedenini kısmen açıklayabilmektedir. Ayrıca Bavolar’ın (2023) bakış açısıyla turizm öğrencileri arasında en avantajlı grubun, TR öğrencileri olma ihtimalleri daha yüksektir.

Araştırmanın diğer önemli bulgusu, GMS öğrencilerinin diğer bölümlerin öğrencilerine göre daha az bağımlı karar verme eğiliminde olmalarıdır. Bu durum, GMS bölümlerinde teknik eğitimin ağırlığı ve bireylerarası etkileşimin azlığı nedeniyle öğrencilerin daha fazla sosyal (özellikle duygusal) desteğe ihtiyaç duymamalarından kaynaklanabilir. Zira öğrencilerin iletişim kurma sıklığı ile sosyal desteğe ihtiyaç duymaları arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur (Türköz, Köroğlu ve Kıralp’ın 2017). Ayrıca bağımlı karar vericilerin temel özelliklerinden birisi sosyal desteğe fazla ihtiyaç duymalarıdır (Alacreu-Crespo vd., 2019). Ancak Sırıklı ve Pekerşen’in (2023) çalışmasında, GMS öğrencilerinin staj esnasında olumsuz çalışma koşullarına ve bu koşulların psikolojileri

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

üzerindeki aşırı baskısına rağmen, mesleki kaygı taşımadıkları, sorunların bilincinde oldukları, stresi kontrol altına aldıkları, sorunlara çözüm odaklı yaklaştıkları ve kendi kendilerini iyileştirme veya sakinleştirme becerilerine sahip oldukları ileri sürülmektedir.

Araştırmada, Tİ öğrencilerinin kaçınan ve anlık karar verme eğilimlerinin, GMS ve TR öğrencilerinden daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu durumun birçok nedeni olabilir. Örneğin bir çalışmada, Tİ öğrencilerinin GMS öğrencilerine göre değişime daha dirençli oldukları bulunmuştur (Işık ve Türkmendağ, 2016). Zira değişime direnç gösterme, kaçınan karar vericilerin tipik bir özelliğidir (Duman vd., 2021). Değişimi kabul edemeyen öğrencilerin kararlarını ertelemeleri söz konusu olabilir. Ayrıca diğer bölümlerin meslek tanımları belirgin iken Tİ bölümünün açık değildir. Bu nedenle öğrencilerin hangi mesleği, işi veya departmanı seçeceklerine yönelik ruminasyona kapılmaları veya sosyal kaygı yaşamaları söz konusu olabilir. Bunun sonucunda ise öğrenciler ya karar vermekten kaçmayı ya da o an ne yapması gerekiyorsa o yönde bir karar verip kaygısını sonlandırmayı tercih edebilirler. Ayrıca Bavolar'ın (2023) yaklaşımına göre turizm öğrencileri arasında en dezavantajlı grubun, T. İşletmeciliği öğrencilerinin olma ihtimalleri daha yüksektir.

Ayrıca araştırmada, RY öğrencilerinin bağımlı karar verme eğilimlerinin, GMS öğrencilerinden daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, bölümün turizm eğitiminde yeni olmasından dolayı öğrencilerin bölüm ve bağlantılı meslekler ile ilgili bilgi düzeyinin yetersiz olmasından rehberlik edilmeye ihtiyaç duymalarından kaynaklanabilir (İsmail vd., 2023). Esasen RY öğrencilerinin karar verme eğilimlerinin diğer bölümlere göre daha dengeli olması dikkat çekicidir. Bu durum, RY bölümünün turizm eğitiminde oldukça yeni olması ve belirli bir eğitim sisteminin oluşmaması nedeniyle öğrencilere daha ayırt edici bir düşünme tarzı oluşturmaması ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 2. Karar Verme Tarzlarının Bölümlere Göre Anlamli Farklılığı

Turizm eğitiminde öğrencilerin karar verme tarzlarının turizm eğitiminin bel kemiği olduğu (Zapalska vd., 2006) ve gelecekte turizm sektöründe başarılı olmalarının temel anahtarlarından birisi olduğu (Suh, West ve Shin, 2012) vurgulanmasına rağmen henüz yeterince üzerinde durulmadığı görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışma, turizm öğrencilerinin karar verme tarzlarını bölüm bazında karşılaştırmalı olarak ele alan öncü bir çalışma olma özelliği taşımaktadır. Dolayısıyla bu araştırma, konu ile ilgili farkındalığın oluşmasına önemli bir katkı sunacaktır. Nitekim öğrencilerin karar verme tarzlarının, eğitim kurumlarının bölümler bazında eğitim kalitelerini artırmalarının önemli bir aracı olacağı öngörülmektedir. Bir diğer açıdan, öğrencilerin potansiyel işgören olduğu gerçeği göz önüne alındığında, karar verme tarzlarının bireysel (iş performansı, iş tatmini, roller vb.) ve örgütsel (hizmet kalitesi, verimlilik vb.) çıktılar açısından işletmeler ve sektör için önemli bir konu olduğu ileri sürülebilir. Araştırmada, öğrencilerin karar verme eğilimlerinin sektör profesyonellerinin eğilimleri ile uyumlu olduğunun belirlenmesi, önemli bir bakış açısı ortaya koymaktadır. Bu açıdan, turizm eğitiminin, adeta bir hazırlık atölyesi gibi çalışanların düşünce tarzlarını dolayısıyla algılarını ve tutumlarını şekillendiren önemli bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Diğer açıdan, bölüm değişkeninin öğrencilerin karar verme tarzlarına etkisinin oldukça düşük çıkması, karar verme tarzlarını şekillendiren başka önemli faktörlerin olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca örnekleme kadın öğrencilerin ve bölümü isteyerek seçen öğrencilerin sayısının fazla olmasının ve staj yapmayanların bulunmasının bulguları etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

Çalışmanın başta eğitim planlamacıları ve turizm akademisyenleri için değer yaratabileceği düşünülmektedir. Söz gelimi, turizm öğrencilerinin genel olarak rasyonel ve sezgisel karar vermeye daha yatkın olduğu bilgisinden hareketle eğitim planlamaları gözden geçirebilir, bu karar verme tarzlarını daha ön plana çıkarabilecek dersler müfredata eklenebilir. Benzer biçimde turizm akademisyenleri de derslerin içeriğinin hazırlanmasında ve işleyişinde söz konusu karar verme tarzlarına yönelik planlama yapabilirler. Ayrıca öğrencilerin karar verme becerilerinin geliştirilmesi için beyin fırtınası, keşifsel, bilinçli ve deneyimsel öğrenme yöntemleri tercih edilerek öğrencilere hem teorik hem de pratik uygulamalar yaptırılabilir. Böylece turizm sektöründe ihtiyaç duyulan profesyonellerin yetiştirilmesine katkı sağlanabilir. Araştırmanın kısıtları, sadece turizm fakültesi ve son sınıf öğrencilerinden elde edilen verilerin kullanılması ve bulguların genellenememesi şeklinde sıralanabilir. Gelecek çalışmalar için araştırmacılara önerilen hususlar şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Turizm ön lisans ve lisans öğrencilerinin karar verme tarzları karşılaştırılabilir.
- ✓ Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulları, İşletme Fakülteleri bünyelerindeki turizm öğrencilerini dahil ederek lisans öğrencilerinin genel karar verme tarzları belirlenebilir ve karşılaştırılabilir.
- ✓ Sınıf, lise eğitimi, yaş, cinsiyet vb. değişkenlere göre öğrencilerin karar verme tarzları karşılaştırılabilir.
- ✓ Ön lisans, lisans, lisansüstü dahil tüm turizm öğrencilerinin karar verme tarzları ile konaklama, seyahat, yiyecek-içecek gibi turizm işletmeleri çalışanlarının ve yöneticilerinin karar verme tarzları karşılaştırılabilir.
- ✓ Türkiye'deki turizm öğrencilerin karar verme tarzları ile diğer ülkelerdeki öğrencilerin karar verme tarzları ile karşılaştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aarts, H., Verplanken, B., & Van Knippenberg, A. (1998). Predicting behavior from actions in the past: Repeated decision making or a matter of habit? *Journal of applied social psychology, 28*(15), 1355-1374.
- Akbaba, A., & Erenler, E. (2011). Etik karar verme ve cinsiyet farklılıkları üzerine bir araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (31)*, 447-464.
- Akbulut, Ö., & Çapık, C. (2022). Çok değişkenli istatistiksel analizler için örneklem büyüklüğü. *Journal of Nursology, 25*(2), 111-116.
- Akgül, A., & Çevik, O. (2003). *İstatistiksel Analiz Teknikleri*. Ankara.
- Akgül, S. & Silik, C.E. & Uşaklı A. (2021). Turizm bölümü öğrencilerinin müfredat bileşenlerine yönelik ihtiyaçlarının incelenmesi: Türkiye-Portekiz karşılaştırması. *Turizm Akademik Dergisi, 8*(2), 131-145.
- Akşit Aşık, N. (2019). Akademik öz yeterlik bilinçli farkındalık ve kariyer stresi ilişkisi turizm öğrencileri üzerinde bir araştırma. *International Aegean Symposium on Innovative Interdisciplinary Scientific Researches*, İzmir
- Akyürek, S. (2020). Analysis of decision-making styles of school administrators according to various variables. *Universidad y Sociedad, 12*(2), 405-416.
- Alacreu-Crespo, A., Fuentes, M.C., Abad-Tortosa, D., Cano-Lopez, I., González, E., & Serrano, M. Á. (2019). Spanish validation of General Decision-Making Style scale: Sex invariance, sex

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- differences and relationships with personality and coping styles. *Judgment and decision making*, 14(6), 739-751.
- Alataş, G. (2023). *Öz yeterlik inancının ve belirsizliğe tahammülsüzlük tepkisinin genel karar verme stillerine etkisi: Profesyonel turist rehberleri üzerine bir uygulama* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.
- Albuz, N. (2022). Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerine yönelik yeterlik algılarının incelenmesi. *International Academic Social Resources Journal*, 7(36), 521- 530.
- Allwood, C. M., & Salo, I. (2012). Decision-making styles and stress. *International Journal of Stress Management*, 19(1), 34.
- Alpar, R. (2003). *Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel yöntemlere giriş (1)*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Altay, Ü. (2011). *Yöneticilerin duygusal zekâ düzeylerinin karar verme stillerine etkisi ve bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Ampountolas, A., Shaw, G., & James, S. (2019). Active learning to improve self-confidence and decision-making skills through the use of hotel simulation. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 31(3), 125-138.
- Anderson, J.C., & Gerbing, D.W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended twostep approach. *Psychological Bulletin*, 103(3), 411.
- Arbak, Y., Özmen, Ö., & Saatçioğlu, Ö. (2004). Bilişsel tarz ve öğrenme biçiminin öğrenci performansı açısından önemi: İşletme Fakültesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Ege Academic Review*, 4(1), 31-43.
- Arroba, T. (1977). Styles of decision making and their use: An empirical study. *British journal of Guidance and Counselling*, 5(2), 149-158.
- Aslan, Z., Ünüvar, Ş., & Başoda, A. (2012). Turizm eğitimi alan öğrencilerin kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve turizm sektörüne uyumu açısından değerlendirilmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23(2), 203-219.
- Bagozzi, R.P., & Yi, Y. (1988). On the evaluation of structural equation models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16(1), 74-94
- Bağçeci, B., Kanadlı, S., & Ünişen, A. (2009). Farklı beyin yarım küreleri baskın öğrencilerin İngilizce akademik başarılarındaki farklılıkların incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (3), 22-34.
- Balkıs, M. (2006). *Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin, düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisi* (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191.
- Başoda, A., & Acar, Y. (2022). Deneyimsel mesleki farkındalığın tutumsal öğrenme çıktıları: Turizm rehberliği lisans öğrencilerine yönelik pilot uygulama. *Turist Rehberliği Dergisi*, 5(2), 182-212.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- Başoda, A., & Gümüş Dönmez, F. (2022). Bilinçli farkındalık mesleki bağlılık ve ruminatif düşünme ilişkisi turizm rehberliği öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(3), 1141–1158.
- Battal, F., Yıldız, Ş., Kılıçaslan, Ş., & Çınar, E. (2018). Solomon ASH uyumluluk deneyi ve bireylerin karar verme tarzları arasındaki ilişki (Türkiye Örneği). *Turkish Studies Social Sciencez*, 13(26), 185-198.
- Bavolar, J. (2023). Decision-making styles and decision outcomes. In *Brain, Decision Making and Mental Health* (pp. 465-486). Cham: Springer International Publishing.
- Bayram, N., & Aydemir, M. (2017). Decision-making styles and personality traits. *International Journal of Recent Advances in Organizational Behaviour and Decision Sciences*, 3(1), 905-915.
- Beebe, J. (2012). Psychological types. In *The handbook of Jungian psychology* (pp. 130-152). Routledge.
- Bentler, P. M., & Chou, C. P. (1987). Practical issues in structural modeling. *Sociological Methods & Research*, 16(1), 78-117.
- Binesh, F., & Baloglu, S. (2023). Are we ready for hotel robots after the pandemic? A profile analysis. *Computers in Human Behavior*, 107854.
- Blustein, D.L., & Phillips, S.D. (1990). Relation between ego identity statuses and decision-making styles. *Journal of Counseling Psychology*, 37, 160–168.
- Bollen, K.A. (1989), *Structural Equations with Latent Variables*, John Wiley and Sons, New York, NY.
- Bozkurt, H.Ö. (2020). Turizm Bölümü lisans öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ile akademik erteleme davranışları arasındaki ilişki. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2685-2698.
- Bulog, I., Dadic, L., & Matic, I. (2017). Individual differences and decision making styles Among University students. *Economic and Social Development: Book of Proceedings*, 197-207.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Elkitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cai, L.A., Wei, W., Lu, Y., & Day, J. J. (2015). College students' decision-making for study abroad—Anecdotes from a US hospitality and tourism internship program in China. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 15(1), 48-73.
- Caner, B.C. (2021). Ulusal alanyazında turist rehberliği mesleğine atfedilen rollerin incelenmesi. *Turist Rehberliği Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 1-22.
- Chartrand, J.M., Rose, M.L., Elliott, T.R., Marmarosh, C., & Caldwell, S. (1993). Peeling back the onion: Personality, problem solving, and career decision-making style correlates of career indecision. *Journal of Career Assessment*, 1(1), 66-82.
- Chuang, N.K., Lee, P.C., & Kwok, L. (2020). Assisting students with career decision-making difficulties: Can career decision-making self-efficacy and career decision-making profile help? *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 26, 100235.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ Erlbaum.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- Çakıcı, A.C., & Şeker, F. (2014). Bağımsız karar verme (otonomi) düzeyine göre lisans turizm öğrencilerinin sektör algısı ve profili. 15. Ulusal Turizm Kongresi (462-478).
- Çiftpınar, B. (2012). İkinci dil öğreniminde beyin temelli kurgusal yaklaşım. *İlköğretim Online*, 11(1), 107-117.
- Çolakradioğlu, O., & Dolapçioğlu, S.D. (2017). Self-esteem and decision making styles in decision making as the predictors of critical thinking dispositions of university students. *Turkish Studies*, 12(28), 209-222.
- Dağlı, M. (2021). *Tıp fakültesi ve turizm fakültesi öğrencilerinin sağlık turizmi hakkındaki farkındalık düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi). Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
- Deniz, M. (2006). The relationships among coping with stress, life satisfaction, decision-making styles and decision self-esteem: An investigation with Turkish university students. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 34(9), 1161-1170.
- Dewberry, C., Juanchich, M., & Narendran, S. (2013). Decision-making competence in everyday life: The roles of general cognitive styles, decision-making styles and personality. *Personality and Individual Differences*, 55(7), 783-788.
- Ding, N., Xu, X., Yang, H., Li, Y., & van Heughten, P. (2020). Decision-making styles of Chinese business students. *Journal of education for business*, 95(6), 351-358.
- Dinklage, L.B. (1968). *Decision strategies of adolescent students* (Doctoral Dissertation). Harvard, Cambridge, Mass. Dissertation Abstracts International, 95.
- Donavan, D.T. (1999). *Antecedents and consequences of the contact employees' service orientation: From personality traits to service behaviors* (Doctoral Thesis). Oklahoma State University, USA.
- Dostanić, J., Suvajđić, K., & Krpović-Bojanić, Ž. (2021). Decision-making styles, career decision self-efficacy, and career adaptability among high school students. *The Career development quarterly*, 69(1), 63-77.
- Driver, M.J., Brousseau, K.E. ve Hunsaker, P.L. (1990). *The dynamic decision maker*. New York, NY: Harper & Row.
- Duman, B., Göral, G.N., & Yakar, A. (2021). Üniversite öğrencilerinin benimsedikleri eğitim felsefesi ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 674-689.
- El Othman, R., El Othman, R., Hallit, R., Obeid, S., & Hallit, S. (2020). Personality traits, emotional intelligence and decision-making styles in Lebanese universities medical students. *BMC Psychology*, 8, 1-14.
- Elevli, E.K., & Katlav, E.Ö. (2021). Kişilik özelliklerinin kişilik-iş uyumuna etkisi: Turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde bir uygulama. *Journal of tourism research institute*, 2(2), 127-139.
- Erceg, N., & Galić, Z. (2023). Incremental validity of decision-making styles in predicting real-life and work-related outcomes. *Journal of Individual Differences*, 1-38.
- Eren, E., Kusan, M., Çavuşoğlu, G., & Yılmaz, A. K. (2020). Spor bilimleri fakültesi ve diğer fakülte öğrencilerinin karar verme stillerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 2(1), 62-68.

Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research, Vol. 7, Issue 2, 2023, 281-311

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- Farokhi, E., & Hosseinchari, M. (2020). Emotion Regulation and Action Control as Predictors for Decision Making Style. *International Journal of Behavioral Sciences*, 14(1), 34-39.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS* (3rd Edition). London: SAGE Publication
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Fornell, C., & Larcker, D.F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50
- Fuller, C.M., Simmering, M.J., Atinc, G., Atinc, Y. ve Babin, B. J. (2016). Common methods variance detection in business research. *Journal of Business Research*, 69(8), 3192-3198.
- Gati, I., Landman, S., Davidovitch, S., Asulin-Peretz, L., & Gadassi, R. (2010). From career decision-making styles to career decision-making profiles: A multidimensional approach. *Journal of Vocational Behavior*, 76(2), 277-291.
- Gelatt, H.B. (1962). Decision-making: A conceptual frame of reference for counseling. *Journal of Counseling psychology*, 9(3), 240.
- Gezen, T., & Köroğlu, Ö. (2014). Turizm eğitimi alan öğrencilerin kariyer seçimine etki eden kariyer çapalarının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 213-234.
- Goosen, R., & Steenkamp, G. (2023). Activating accounting students' decision-making skills through a reflective self-assessment workshop on learning styles. *The International Journal of Management Education*, 21(3), 100858.
- Gül, K., & Gül, M. (2022). Turizm eğitimi alan üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri, bilinçli farkındalığı ve sektöre bağlılıkları arasındaki ilişki. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 825-844.
- Hair, J. F., Black, W.C., Babin, B. J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective* (7th ed.). Pearson Education.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B. J., Anderson, R.E., & Tatham, R.L. (1998). *Multivariate data analysis*, 5(3), 207-219). Upper Saddle River, NJ: Prentice hall.
- Hair, J.F., Sarstedt, M., Ringle, C.M. ve Gudergan, S.P. (2017). *Advanced Issues in Partial Least Squares Structural Equation Modeling*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Harman, H.H. (1976). *Modern Factor Analysis*. University of Chicago Press, Chicago.
- Harren, V.A. (1979). A model of career decision making for college students. *Journal of vocational behavior*, 14(2), 119-133.
- Henseler, J., Ringle, C.M., & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43, 115-135.
- Hilton, T.L. (1962). Career decision-making. *Journal of Counseling Psychology*, 9(4), 291.
- Hogan, R. (2009). *Kişilik ve Kurumların Kaderi*. (Çev: Selen Y. Kölay). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hosseini, M.A.S., & Hosseini, M. (2018). The role of executive functions and risk-taking in predicting decision-making styles in university students. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 7(2/), 104-115.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- Ibrahim, A., Belarga, S.F., Causing, M.E.E., Pandaraosan, S.A.D., & Gonzaga, E.M. (2022). Self-Efficacy and academic procrastination among tourism and hospitality students in the new normal of education. *Journal of Hospitality*, 4(1-2), 1-14.
- Ickes, W., Snyder, M. and Garcia, S. (1997). Personality influences on the choice of situations. In R. Hogan, J. Johnson, & S. Briggs (Eds.), *Handbook of personality psychology* (pp. 166–198). San Diego: Academic Press.
- Ishaq, G., & Adil, A. (2015). Relationship between components of self-consciousness and various decision making styles among university students. *The Pakistan Journal of Social Issues*, 6, 28-34.
- Ismail, S.M., Anter, M., & Abdel Fattah, M.A. (2023). The impact of demographic variables on decision making process in Egyptair Airlines. *Minia Journal of Tourism and Hospitality Research MJTHR*, 15(1), 72-90.
- Işık, C., & Türkmendağ, T. (2016). Atatürk Üniversitesi turizm fakültesi öğrencilerinin bireysel yenilikçilik algılarının belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 1(1), 69-99.
- Işık, M.F., Tokgöz, L., & Işık, Z. (2022). Öğrencilerin kariyerleri ile ilgili karar verme süreçlerinde kariyer günleri etkinliklerinin rolü: Atatürk Üniversitesi Turizm Fakültesi örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 12(2), 300-316.
- Jacoby, J.M. (2006). *Relationship between Principals' Decision Making Styles and Technology Acceptance & Use* (Doctoral Dissertation). University of Pittsburgh.
- Johnson, R.H. (1978). Individual styles of decision making: a theoretical model for counseling. *Personnel and Guidance Journal*, 56(9), 530-6.
- Jung, C.G. (1923). *Psychological types* (H. B. Baynes, Trans.). New York: Harcourt, Brace.
- Kalı Soyer, M., Keskinoglu, M.Ş., & İme, Y. (2021). Kişilik özelliklerinin karar verme stilleri ve yaratıcı düşünmeyi yordama düzeyleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1828-1863.
- Karacaoğlu, S., & Cankül, D. (2021). Turizm rehberliği öğrencilerinin mesleki kariyer algılarının belirlenmesi: Yükseköğrenim düzeylerine göre bir karşılaştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 1616-1634.
- Karakoç, A.G. (2016). *Sağlık Yönetimi bölümü öğrencilerinin öz yeterlik ve karar verme stillerinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Kaya, A., Akgün, D.Y., & Çiftçi, G. (2021). Krizlerin turist rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumları ile ilişkisi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2907–2923.
- Keen, P.G.W. (1973). *The implications of cognitive style for individual decision-making*. Harvard University.
- Keleş, Y., & Keleş, M.Ç. (2017). Turizm öğrencilerinin kişilik özellikleri Türkiye’ de lisans düzeyinde turizm eğitime yönelik bir değerlendirme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 62, 417–428.
- Kesin, E., & Perçin, N.Ş. (2019). Yöneticilerin öz yeterlilik inançları, yönetsel güçlülük düzeyleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişki. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 775-786.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- Keskin, D.Ö.Y., Bayram, L., Derebaşı, D. G., Bostancı, Ö., & Kabadayı, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin kullandıkları karar verme stratejilerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 1-12.
- Keskin, E. (2017). *Otel işletmeleri yöneticilerinin öz yeterliliklerinin karar verme stillerine etkisinde yönetsel güçlüğün aracılık rolü* (Doktora Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Kıngır, S., Çallı, D.S., & Çağatay, O. (2021). Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin grup çalışması becerileri üzerine bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 486-505.
- Kline, R.B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling (3rd ed)*. Guilford Press, New York
- Koç, E. (2019). Turkish tourism and hospitality students' social anxiety and avoidance. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 31(1), 49-54.
- Köse, E., & Pehlivanoglu, M.Ç. (2021). Ulusal yazında karar verme tarzları üzerine bir literatür taraması. *Euroaian Academy of Sciences Social Science Journal*, 36, 1-20.
- Krumboltz, J.D. (1979). The effect of alternate career decision making strategies on the quality of resulting decision (ERIC Document Rep roduction Service No. ED 195.824)
- KS, V.M., Rajkumar, E., Lakshmi, R., John, R., Sunny, S. M., Joshua George, A., ... & Abraham, J. (2023). Influence of decision-making styles and affective styles on academic procrastination among students. *Cogent Education*, 10(1), 2203598.
- Kuhnle, C., Sinclair, M., Hofer, M., & Kilian, B. (2014). Students' value orientations, intuitive decision making, and motivational interference, and their relations to regret. *The Journal of Experimental Education*, 82(3), 375-390.
- Lunenburg, F.C. (2010, September). The decision making process. In *National Forum of Educational Administration & Supervision Journal* (27/4).
- Mammadov, E., & Keser, E. (2016). Duygusal zekâ ile akademik başarı ilişkisi: turizm lisans öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 13(3), 85-101.
- Mann L., Harmoni, R., & Power, C. (1989). Adolescent decision-making: The development of competence. *Journal of Adolescence* 12, 265-278.
- Mardia, K.V. (1985). *Mardia's Test of Multinormality*. John Wiley and Sons, New York, NY.
- Marsh, H.W., & Hocevar, D. (1985). Application of confirmatory factor analysis to the study of selfconcept: First- and higher order factor models and their invariance across groups. *Psychological Bulletin*, 97(3), 562-582.
- Mau, W.C. (1995). Decision-making style as a predictor of career decision-making status and treatment gains. *Journal of Career Assessment*, 3(1), 89-99.
- Mevzuat.gov.tr. (2023) "6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu". <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6326.pdf>
- Mmolotsa, G.K. (2022). *The effect of uncertainty avoidance on the relationship between intuitive decision-making style and take-the-best heuristic use in employee selection: evidence from Botswana* (Doctoral Dissertation). University of Pretoria.
- Mowen, J.C. (2000), *The 3M Model of Motivation and Personality: Theory and Empirical Applications to Consumer Behavior*. Kluwer Academic Publishers, Boston, MA

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- Niles, S. G., Erford, B. T., Hunt, B., & Watts Jr, R. H. (1997). Decision-Making Styles and Career Development in College Students. *Journal of College Student Development*, 38(5), 479-88.
- Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill
- Oflaz, M. (2021). *Yenilik arayışı, heyecan arayışı, risk algısı ve tereddüdün karar verme tarzına etkisi: Kamp yapan yerli ziyaretçiler örneğinde incelenmesi* (Doktora Tezi). Balıkesir Üniversitesi.
- Ofstad, H. (1961). An inquiry into the freedom of decision. *Les Etudes Philosophiques*, 17(2).
- ÖSYM (2023). “2023-YKS yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler”. <https://www.osym.gov.tr/TR,25736/2023-yks-yerlestirme-sonuclarina-iliskin-sayisal-bilgiler.html>
- Paliukas, V., & Savanevičienė, A. (2018). Harmonization of rational and creative decisions in quality management using AI technologies. *Economics and business*, 32(1), 195-208.
- Palmiero, M., Nori, R., Piccardi, L., & D’Amico, S. (2020). Divergent thinking: The role of decision-making styles. *Creativity Research Journal*, 32(4), 323-332.
- Pekerşen, Y., Güneş, E., & Sivrikaya, K.K. (2018). Çalışma hayatında temel yetkinliklerin önemi: Gastronomi ve Mutfak Sanatları eğitimi alan öğrenciler üzerine bir araştırma. *Ulusal III. Uluslararası Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu*, 20-21.
- Pelit, E., Kabakulak, A., & Ateş, M. (2020). Turist rehberi adaylarının kişilik özellikleri ile kültürel zekâ düzeyleri ve mesleki tutumları arasındaki ilişki: Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 8(Special Issue 4), 30-50.
- Pelit, E., Karaçor, M., & Kılıç, İ. (2018). Duygusal zekânın iletişim becerilerine etkisi: turizm öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 85-107.
- Peterson, G.W., Sampson Jr, J.P., & Reardon, R. C. (1991). *Career development and services: A cognitive approach*. Thomson Brooks/Cole Publishing Co.
- Podsakoff, P.M., MacKenzie, S.B., Lee, J.Y. & Podsakoff, N.P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88(5), 879-903.
- Ponce-Garcia, E., & Kennison, S. M. (2013). Cognitive Style. *The Encyclopedia of Cross-Cultural Psychology*, 1, 193-195.
- Reid, E., & Miller, L. (2009). An exploration in mindfulness: Classroom of detectives. *Teachers College Record*, 111(12), 2775-2785.
- Riaz, M.N., Riaz, M.A., & Batool, N. (2012). Personality types as predictors of decision making styles. *Journal of Behavioural Sciences*, 22(2), 99-114.
- Ringle, C.M., Sarstedt, M., Mitchell, R. & Gudergan, S.P. (2020). Partial least squares structural equation modeling in HRM research. *The International Journal of Human Resource Management*, 31(12), 1617-1643.
- Robson, C. (2002). *Real world research*. Oxford: Blackwell.

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- Sagone, E., & Indiana, M. L. (2021). Are decision-making styles, locus of control, and average grades in exams correlated with procrastination in university students? *Education Sciences*, 11(6), 300.
- Sampson Jr, J.P., Peterson, G.W., Lenz, J. G., Reardon, R.C., & Saunders, D.E. (1998). The design and use of a measure of dysfunctional career thoughts among adults, college students, and high school students: The Career Thoughts Inventory. *Journal of Career Assessment*, 6(2), 115-134.
- Sarikaya, O. (2018). *X ve Y kuşaklarının karar verme stilleri ve risk alma eğilimleri açısından karşılaştırmalı analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi.
- Sari, E. (2008). The relations between decision making in social relationships and decision making styles. *Online Submission*, 3(3), 369-381.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Scott, S.G., & Bruce, R.A. (1995). Decision-making style: The development and assessment of a new measure. *Educational and psychological measurement*, 55(5), 818-831.
- Sırıklı, İ.K., & Pekerşen, Y. (2023). Gastronomi ve mutfak sanatları öğrencilerinin staj süreçlerinde yaşadıkları iş stresinin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(87), 1325-1343.
- Simon H. (1976). *Administrative behavior a study of decision", making processes in administrative organization* (Third Edition), The Free Press: New York.
- Stevens, J. (1999). *Intermediate statistics: A modern approach* (Vol. 2nd ed). Mahwah, N.J.: Taylor & Francis [CAM].
- Suh, E., West, J.J., & Shin, J. (2012). Important competency requirements for managers in the hospitality industry. *Journal of hospitality, leisure, sport & tourism education*, 11(2), 101-112.
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2007). *Using multivariate statistics*. Harlow, Essex: Pearson Education.
- Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. and Ullman, J. B. (2007) *Using multivariate statistics*. Pearson Boston, MA.
- Tan, A. (2021). Bir bilgi kaynağı olarak duygu-akıl ilişkisi. *Atlas Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(6), 21-45.
- Taşdelen, A. (2001). Öğretmen adaylarının bazı psikososyal değişkenlere göre karar verme stilleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(10), 40-52.
- Taşdelen, A.K. (2004). Karar verme stilleri ölçeğinin öğretmen adayları için geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (16), 118-127.
- Taşgıt, M.S. (2012). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Tatlılıoğlu, K. (2010). *Farklı öz-anlayış düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinin karar verme vermede özsaygı, karar verme stilleri ve kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi.
- TDK – Türk Dil Kurumu (2023). Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- Tekin, M, Özmutlu, İ., & Erhan, S.E. (2009). Özel yetenek sınavlarına katılan öğrencilerin karar verme ve düşünme stillerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(3), 42-56.
- Tekin, Ö. A., Özkul, G., & Demir, Y. (2014). Turizm öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri üzerine bir inceleme: Süleyman Demirel Üniversitesi örneği. In *6th International Congress on Entrepreneurship* (pp. 24-26).
- Tekin, Ö.A. (2009). *Yönetimde karar verme: Batı Antalya Bölgesinde bulunan beş yıldızlı otel işletmelerindeki çeşitli departman yöneticilerinin karar verme stillerini tespit etmeye yönelik uygulamalı bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi.
- Tekin, Ö.A., & Ehtiyar, V.R. (2010). Yönetimde karar verme: Batı Antalya Bölgesindeki beş yıldızlı otellerde çalışan farklı departman yöneticilerinin karar verme stilleri üzerine bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 5(20), 3394-3414.
- Temel, V., & Nas, K. (2021). Spor Bilimleri fakültesi öğrencilerinin karar vermede özsaygı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 90-98.
- Thunholm, P. (2004). Decision-making style: habit, style or both? *Personality and individual differences*, 36(4), 931-944.
- Tokmak, İ. , Turgut, H., & Öktem, Ş. (2013). Turizm ve otelcilik öğrencilerinin sosyotropik-otonomik kişilik özelliklerinin iletişim becerilerine etkisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24(1), 83-95.
- Tsui, A. S., & Gutek, B. A. (1999). *Demographic differences in organizations: Current research and future directions*. Lanham, MD: Lexington Books
- Türköz, S., Köröğlu, B., & Kıralp, F.S.Ş. (2017). Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeylerinin ve iletişim becerilerinin incelenmesi. *Uluslararası Beşerî Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(2), 142-158.
- Ulusal Tez Merkezi (2023). "Turizm alanında yapılan tezler". <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Üngüren, E. (2011). *Psikobiyolojik kişilik kuramı ekseninde yöneticilerin kişilik özellikleri, karar verme stilleri ve örgütsel sonuçlara yansımaları* (Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi.
- Vroom, V.H. (1964). *Work and motivation*. New York: Wiley.
- Vroom, V.H., & Jago, A. G. (1974). *Decision-making as a social process: Normative and descriptive models of leader behavior* (p. 0052). Yale University.
- Wackerbarth, S.B. (2002). The Alzheimer's family caregiver as decision maker: A typology of decision styles. *Journal of Applied Gerontology*, 21(3), 314-332.
- Walsh, D.J. (1986). The construction and validation of a vocational decision making style measure (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses database.(UMI No. 8521284).
- Wang, Y., & Ruhe, G. (2007). The cognitive process of decision making. *International Journal of Cognitive Informatics and Natural Intelligence (IJCINI)*, 1(2), 73-85.
- Wilk, S.L., Desmarais, L.B. and Sackett, P.R. (1995). Gravitation to jobs commensurate with ability: Longitudinal and cross-sectional tests. *Journal of Applied Psychology*, 80, 79-85

Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research, Vol. 7, Issue 2, 2023, 281-311

Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Karar Verme Tarzları: Bölümler Arasında Bir Karşılaştırma

Alaattin BAŞODA, Gökhan YILMAZ, Mehmet Sedat İPAR

- Yu, P.L. (1980). Behavior bases and habitual domains of human decision/behavior—concepts and applications. In *Multiple Criteria Decision Making Theory and Application: Proceedings of the Third Conference Hagen/Königswinter, West Germany, August 20–24, 1979* (pp. 511-539). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Zapalska, A., Brozik, D., & Niewiadomska-Bugaj, M. (2006). Decision making: Tourism and hospitality game. *Tourism*, 54(3), 259–270.
- Zimmerman, R.D. (2008). Understanding the impact of personality traits on individuals' turnover decisions: A Meta Analytic Path Model. *Personnel Psychology*, 61, 309-348.
- Zlatic, L., Šlibar, B., & Ređep, N. B. (2021, September). Decision Making Styles in Higher Education Institutions: Systematic Literature Review. In *2021 44th International Convention on Information, Communication and Electronic Technology (MIPRO)* (pp. 826-832). IEEE